Programma-begroting en Financiële begroting 2023 – 2026

Inhoudsopgave

Bestuurlijk voorwoord
Inleiding 1
Opbouw begroting 2
Samenvatting financiële begroting 3
Besluitvormingsproces begroting 4

Deel 1 Beleidsbegroting: programma's

Programma 1: Smart Governance
1.1 Smart Governance (begroting Regio Achterhoek) 6

Programma 2: Smart Economy
2.1 Smart werken en innovatie 12
2.2 Onderwijs en arbeidsmarkt 17
2.3 Mobiliteit en bereikbaarheid 21

Programma 3: Smart Living
3.1 Wonen en vastgoed 26
3.2 Circulaire economie en energietransitie 32
3.3 Gezondste Regio 37

Programma 4: Bedrijfsvoering en rente
4. Bedrijfsvoering en rente 41

Deel 2 Beleidsbegroting: de paragrafen
1. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 43
2. Paragraaf financiering 47
3. Paragraaf bedrijfsvoering 50
4. Paragraaf subsidies 51

Deel 3: Financiële begroting
Overzicht van baten en lasten per programma 59
Meerjarenraming 2023-2026 60
Toelichting op baten en lasten 61

Bijlagen
Formatieplan 65
Staat van reserves en voorzieningen 67
Taakvelden 70
Verzamelstaat bijdragen gemeenten en provincie 71
Doelenmatrix 72

Bestuurlijk voorwoord

Wij bieden we u de begroting aan voor het jaar 2023 van Achterhoek Ambassadeurs; het Achterhoekse samenwerkingsverband van de zeven Achterhoekse gemeenten, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de provincie Gelderland. De regionale 3O samenwerking is terug te vinden in de opbouw van deze begroting. De begroting is qua inhoud breder dan alleen de taken die Regio Achterhoek uitvoert. Zo willen we zichtbaar maken wat er buiten onze eigen (Regio Achterhoek) organisatie gedaan wordt door de partijen die samen Achterhoek ambassadeurs vormen.

In de 'Achterhoek Visie 2030 Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit' staan onze doelen op het gebied van Smart Governance, Smart Economy en Smart Living beschreven. De begroting heeft dezelfde indeling.

De organisatie van de Achterhoek Ambassadeurs (Regio Achterhoek) is de basis en motor voor het programma Smart Governance. De activiteiten en begroting van Achterhoek Ambassadeurs zijn in dit onderdeel te vinden. Hieraan is ook de inwonerbijdrage voor de organisatiekosten vanuit gemeenten en provincie gekoppeld.
De programma's Smart Economy en Smart Living geven inzicht in de doelen, activiteiten en projecten per thema. Dit wordt onder regie van de Achterhoek Board, door zes thematafels vormgegeven en in gang gezet. Deze thematafels hebben een belangrijke rol in het uitvoeren van de Achterhoek Visie 2030 en de vertaling ervan in concrete projecten. Met deze begrotingsvorm maken we de doelstellingen van de Achterhoekse samenwerking zichtbaar en controleerbaar.

Het projectenoverzicht dat per thematafel is bijgevoegd is niet uitputtend, want er zijn steeds projecten in ontwikkeling en ook buiten ons zichtveld lopen projecten die bijdragen aan de doelen. Voor de opgenomen projecten geldt dat er vanuit Achterhoek Ambassadeurs een bijdrage beschikbaar is gesteld. Programma 2 en 3 van de begroting zijn dan ook bedoeld ter informatie en niet ter vaststelling. De projecten van deze programma's worden voor het grootste deel uitgevoerd door initiatiefnemers en maken geen onderdeel uit van de begroting van Regio Achterhoek.

Wij wensen u veel leesplezier!

NB In de begroting hanteren we de officiële naam van de GR: Regio Achterhoek. Voor de 3O-samenwerking gebruiken we de naam Achterhoek Ambassadeurs: 8RHK

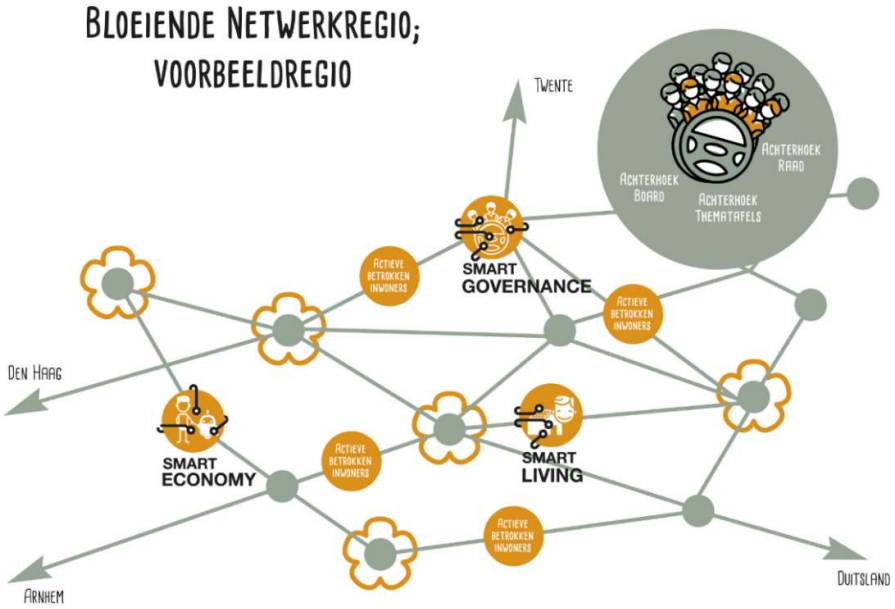

Opbouw begroting

De programmabegroting van Regio Achterhoek bestaat uit 4 programma's; Smart Governance, Smart Economy, Smart Living en Bedrijfsvoering en rente. De werkzaamheden van de thematafels zijn per thematafel terug te vinden in de programma's Smart Economy en Smart Living. De werkzaamheden voor de grensoverschrijdende samenwerking zijn niet terug te vinden als een apart thema, maar gaat door alle thema's heen. De werkzaamheden van de Achterhoek Board, de Achterhoek Raad en het algemeen/dagelijks bestuur komen terug in het programma Smart Governance. Ook zijn hier de lobby, communicatie, monitoring en subsidiewerkzaamheden ondergebracht.

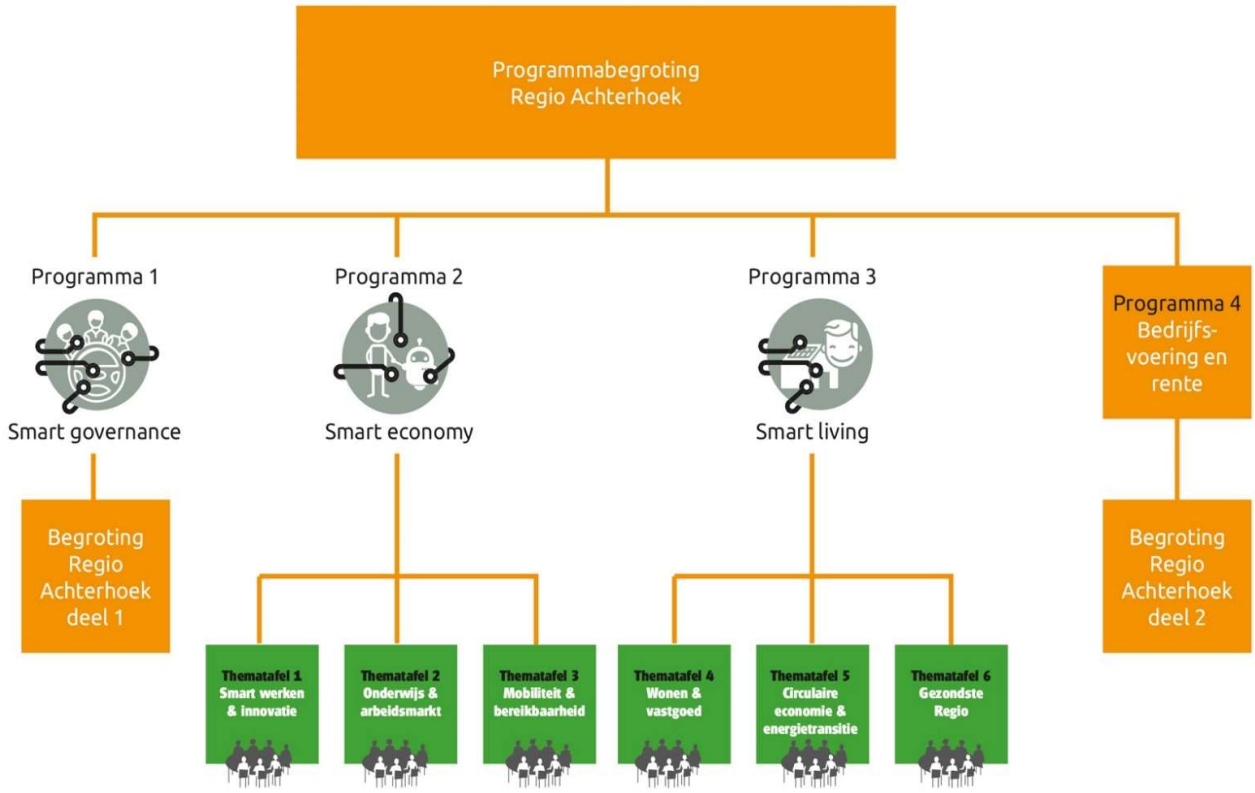

Herijking Visie 2030

In de begroting 2023 wordt voor de programma's 2 en 3 uitgegaan van de Visie 2030. In 2022 wordt deze visie herijkt. Afhankelijk van de uitkomst van deze herijking kan dit consequenties hebben voor wat we willen bereiken en wat we hiervoor gaan doen. In de aanpak voor 2023 is hierop -voor zover mogelijk- al voorgesorteerd. Echter de herijking is nog volop in gang en besluitvorming pas voorzien in de Achterhoek Raad van september 2022.

Samenvatting financiële begroting

Financiële uitgangspunten 2023

Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2021 ingestemd met een gewijzigde berekeningsmethodiek voor de absolute stijging van de inwonerbijdrage. De loonsom wordt verhoogd met een loonindex inclusief nacalculatie. De overige exploitatiekosten worden verhoogd met een prijsindex. De indexcijfers komen uit de septembercirculaire 2021. De totale stijging bedraagt € 69.000, waarvan € 58.000 voor de gemeenten en € 11.000 voor de provincie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de algemene financiële beschouwing in deel 3 onderdeel 3.1.

Bijdrage gemeenten en provincie 2023

De Regiobegroting bevat de programma's Governance, Smart Economy, Smart Living en Bedrijfsvoering en rente. Alleen voor Smart Governance wordt een bijdrage van de gemeenten in organisatiekosten gevraagd. Daarnaast voegen gemeenten een eventueel overschot van het jaarresultaat toe aan het investeringsfonds tot maximaal € 0,50 per inwoner (in 2023 max € 131.862). De provincie draagt eveneens bij in de organisatiekosten en doet daarnaast een bijdrage in het investeringsfonds.

Bijdrage gemeenten			Totaal	Per inw
Bijdrage van de gemeenten 2022			1.819.247	6,91
Absolute stijging van de autonome kosten			57.941	0,21
Bijdrage van gemeenten 2023 bestaand beleid			1.877.188	7,12

Bijdrage Provincie	2022		2023	
Bijdrage van Provincie in organisatiekosten	421.534	1,60	432.442	1,64
Bijdrage van Provincie in investeringsfonds	140.424	0,53	144.147	0,55
Totaal bijdrage van Provincie (*)	561.958	2,13	576.589	2,19

* De bijdrage van de Provincie wordt jaarlijks geïndexeerd

Meerjarenraming en risico's

In de begroting zijn geen voorstellen voor nieuw beleid voor 2023-2026 opgenomen. Voor de normale risico's is een weerstandsvermogen aanwezig. Door het algemeen bestuur is bepaald dat het maximaal te reserveren bedrag voor weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een weerstandsratio van 1,4 * de benodigde weerstandscapaciteit (AB 17 december 2021), ofwel op basis van de huidige begroting 2023 € 358.000. Een surplus wordt uitbetaald als de weerstandsratio boven de 1,4 uitkomt. Er zijn op dit moment geen risico's en/of risicodossiers aanwezig.

Bijdrage projecten

De besluitvorming over financiële bijdragen (subsidies vanuit Regio Deal of provinciale Gebiedsopgavemiddelen) aan projecten loopt via de Thematafels, Achterhoek Board en het dagelijks bestuur. Besluitvorming over de inzet van het investeringsfonds is voorbehouden aan het algemeen bestuur. Wanneer er additionele middelen vanuit de gemeenten gevraagd worden loopt de besluitvorming hierover via het algemeen bestuur naar de gemeenteraden. Projecten worden ingediend en uitgevoerd door verschillende partners binnen de samenwerking. Verantwoording vindt plaats op basis van de afgegeven subsidiebeschikking door de uitvoerende partner.

Besluitvorming programma's en paragrafen

Gemeenten worden gevraagd in te stemmen met programma 1 Smart Governance en programma 4 Bedrijfsvoering en rente en de verplichte paragrafen. De programma's Smart Economy en Smart Living worden aangeboden ter kennisneming, omdat dit breder is dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Zie de volgende pagina voor de schematische weergave van het besluitvormingsproces.

Besluitvormingsproces begroting

januari/april 2022	Ambtelijke voorbereiding
30 maart 2022	Behandeling concept kaderbrief door het dagelijks bestuur
	De kaderbrief inclusief financiële gevolgen wordt behandeld in de vergadering van het dagelijks bestuur. Direct daarop wordt de kaderbrief ter informatie verzonden aan de colleges en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten.
20 april 2022	Behandeling concept-programmabegroting door het dagelijks bestuur
	De programma's, verplichte paragrafen en bijlagen worden in de vergadering van het dagelijks bestuur behandeld. Direct daarop wordt het volledige boekwerk aan de deelnemende gemeenten verzonden voor behandeling in de raad.
tot 20 juni 2022	Mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen
	Tot 20 juni 2022 mogelijkheid voor gemeenten om gemeentelijke standpunten over de programma-begroting schriftelijk kenbaar te maken bij Regio Achterhoek.
6 juli 2022	Besluitvorming algemeen bestuur
	Voorstel: 1. Instemmen met programma 1 en 4 en de verplichte paragrafen 2. Kennisnemen van programma's 2 en 3.

Deel 1

Beleidsbegroting

Programma’s

Programma 1

Smart Governance

Dit programma bestaat uit het onderdeel Smart Governance, inclusief de begroting van Regio Achterhoek.

1.1 Smart Governance (begroting Regio Achterhoek)

Sinds medio 2018 werken we samen in een nieuwe Governance. De samenwerking bestaat uit een Achterhoek Raad, Achterhoek Board en Achterhoek thematafels. Ondernemers, organisaties/onderwijs en overheden (drie O's) geven via de Achterhoek Board en thematafels samen invulling en uitvoering aan de samenwerking. Het inhoudelijke kader hiervoor is in 2019 vastgelegd in de Achterhoek Visie 2030. In onderstaande afbeelding is de wijze van samenwerking weergegeven.

Regio Achterhoek is de motor van de samenwerking en daarom zijn de taken en de begroting van Regio Achterhoek in dit onderdeel opgenomen. Hieraan is ook de bijdrage in de organisatiekosten van gemeenten en provincie gekoppeld. Dit programma én programma 4: Bedrijfsvoering en rente liggen dan ook ter besluitvorming voor aan de gemeenten. De programma's 2 en 3 zijn opgenomen om zicht te geven op de inhoud van de Achterhoekse samenwerking, deze programma's zijn informerend.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Te bereiken maatschappelijk effect Regio Achterhoek

De samenwerking in de Achterhoek richt zich op de ruimtelijk-economische agenda. De Visie 2030 is daarvoor het kompas. Kern is een sterke economie, uitgaande van de eigen kracht, inzet op open innovatie en ruimte voor experimenten. Met daarbij een uitstekend werk-, leer-, woon- en leefklimaat en gezonde Achterhoekers. Belangrijke opgaven daarin zijn: zorgen voor voldoende arbeidskrachten, verhogen van de arbeidsproductiviteit, betaalbaar en betrouwbaar vervoer, een energie neutrale en circulaire Achterhoek, een passende woningvoorraad en een gezonde regio. Gezamenlijk nemen we verantwoordelijkheid voor een integrale aanpak. De opgaven en te bereiken doelen zijn belegd in de zes thematafels. In de Achterhoek Board komt dit integraal samen, worden de strategische lijnen uitgezet en nieuwe kansen en ontwikkelingen gesignaleerd. Samen met het algemeen bestuur zet de Board de lobbystrategie uiteen en geeft hier invulling aan.

Subdoelen en activiteiten Regio Achterhoek

Subdoelen	Activiteiten Regio Achterhoek
Raadsleden in positie brengen bij regionale samenwerking	• Adviseren en faciliteren Achterhoek Raad
Slagkracht in de bestuurlijke besluitvorming en adequate uitvoeringskracht	• Adviseren en faciliteren Achterhoek Board • Regisseren en faciliteren thematafels • Adviseren en faciliteren algemeen en dagelijks bestuur • Subsidiewerkzaamheden • Monitoring • Lobbywerkzaamheden • Communicatiewerkzaamheden en Regiomarketing

Prestatie-/resultaatafspraken per activiteit Regio Achterhoek

Voor de activiteiten die Regio Achterhoek uitvoert gelden de volgende afspraken voor 2023:

Activiteit	Prestatie-/resultaatafspraak
Adviseren en faciliteren Achterhoek Raad	• Ondersteunen en voorbereiden van de Achterhoek Raad • Organiseren van minimaal 3 Achterhoek Raad vergaderingen • Voorbereiden van voorstellen voor de Achterhoek Raad • Organiseren van verbindingen tussen de Achterhoek Raad, Achterhoek Board en de thematafels
Adviseren en faciliteren Achterhoek Board	• Ondersteunen en voorbereiden Board vergaderingen • Organiseren van minimaal 4 Achterhoek dagen en 6 Board vergaderingen • Voorbereiden van adviezen aan de Achterhoek Board • Uitvoering geven aan besluiten Achterhoek Board • Ondersteunen van de boardleden • Opstellen uitvoeringsplan 2024
Regisseren en faciliteren thematafels	• Ondersteunen en voorbereiden thematafels • Organiseren van minimaal 6 bijeenkomsten • Voorbereiden van adviezen aan de thematafel • Genereren en stimuleren van projecten • Opstellen uitvoeringsplan 2024 • Accounthouders actief betrekken
Adviseren en faciliteren algemeen en dagelijks bestuur	• Ondersteunen en voorbereiden vergaderingen algemeen en dagelijks bestuur • Voorbereiden van adviezen • Opstellen begroting, budgetrapportages en jaarrekening

Subsidiewerkzaamheden	• Uitvoeren van de Regio Deal en Gebiedsagenda Achterhoek • Genereren van aanvullende subsidies (o.a. Interreg) • Verantwoorden en uitvoeren van subsidieregelingen
Monitoring	• Òpstellen vierde Achterhoek Monitor • Monitoring van projecten (via thematafels)
Lobbywerkzaamheden	• Actieve lobby o.b.v. speerpunten Lobby uit onverwachte hoek • Inspelen op actuele ontwikkelingen bij Rijk, Provincie, gemeenten, GROS en Europa • Actuele lobbynetwerken in beeld houden en relaties beheren • Aansluiten bij lobby Oost Nederland (Kracht van Oost, NL slim benutten en SIIA) • Regionale inbreng voor coalitieprogramma provinciale verkiezingen • Organiseren van lobbybijeenkomsten en werkbezoeken (o.a. Lentediner) • Organiseren van relatie-evenementen • Versterken lobbykracht regio en gemeenten
Communicatiewerkzaamheden en Regiomarketing	• Uitvoeren marketingcampagne Onverwachte Hoek • Raadplegen Achterhoek Panel • Investeren in perscontacten en voorbereiden persgesprekken/berichten • Informeren, betrekken en binden van het ambassadeursnetwerk en partners via eigen en andermans communicatiekanalen • Beheer website en sociale mediakanalen 8RHK

Projecten Smart Governance

Onderstaande projecten lopen (door) in 2023.

Project	Omschrijving
Achterhoek Monitor 2023 en 2024	Met de Achterhoek Monitor ontsluiten we één keer per jaar alle relevante data voor de Achterhoek op één portaal, duiden we deze data in een uitgebreide jaarpublicatie en organiseren we een congres. Het doel is de Achterhoekmonitor de informatiebron te laten zijn voor iedereen die in de Achterhoek werkt, onderneemt en woont en voor volgers van de ontwikkelingen in de Achterhoek. Daarnaast willen we zelf ook beter inzicht in feiten en cijfers over onszelf hebben. Hiermee kunnen we onder andere onze lobby ondersteunen.
Onverwachte Hoek	De Achterhoek op de kaart zetten als regio waar je carrière kunt maken (én fijn kunt wonen). Een imago verandering van de Achterhoek in de rest van Nederland, mogelijk ook de Duitse grensstreken.
De zachte Landing	Geïnteresseerden in de Achterhoek aan de hand meenemen en ze van de juiste informatie voorzien over wonen en werken.

Kosten en financiering Regio Achterhoek

In dit onderdeel staat een toelichting op de begroting (exploitatiekosten) van Regio Achterhoek.

Begroting op programmaniveau:

Begroting Regio Achterhoek (deel 1) Programma 1: Smart Governance	R 2021	B 2022	B 2023
Lasten (A)	4.168.000	3.270.000	3.349.000
Baten derden (B)	2.547.000	644.000	544.000
Subtotaal (B-A)	- 1.621.000	- 2.626.000	-2.805.000
Bijdragen gemeenten en Provincie (C)	2.190.000	2.241.000	2.310.000
Saldo van baten en lasten (B-A+C)	569.000	-385.000	-495.000
Onttrekkingen reserves	582.000	657.000	771.000
Toevoegingen reserves	-1.151.000	-272.000	-276.000
Resultaat	0	0	0

De volgende producten vallen onder dit programma:

- Achterhoek Visie 2030 en monitoring
- Lobby en communicatie
- Coördineren van subsidies en projecten
- Advisering algemeen- en dagelijks bestuur, Achterhoek Board, Achterhoek Raad en thematafels
- Uitgaven en inkomsten investeringsfonds
- Onvoorzien

Een nadere onderverdeling van baten en lasten naar kosten- en opbrengstensoorten is opgenomen op de volgende pagina.

Toelichting

De stijging van de inwonerbijdrage is voor 2023 gebaseerd op een berekeningsmethodiek waarbij de loonsom wordt verhoogd met een loonindex inclusief nacalculatie en de overige exploitatiekosten worden verhoogd met een prijsindex. De absolute stijging bedraagt van € 58.000 voor de gemeenten en € 11.000 voor de provincie. De stijging is als volgt de specificeren:

Autonome loonkosten	61.000
Opleidingskosten	1.000
Autonome prijsindex	7.000
Totaal	69.000

De mutatie in de reserve betreft het investeringsfonds. De onttrekking van € 350.000 betreft de jaarlijks vast te stellen werkbudgetten van Board en thematafels en een onttrekking van € 421.000 voor projecten waarover reeds besluitvorming is geweest. De toevoeging van € 276.000 betreft de bijdrage van de provincie en gemeenten in het investeringsfonds.

Specificatie van baten en lasten

De baten en de lasten uit de begroting van Regio Achterhoek zijn als volgt nader te specificeren:

Specificatie baten derden	R 2021	B 2022	B 2023
Bijdrage gemeente en provincie investeringsfonds	138.000	272.000	276.000
Decentralisatie uitkering bevolkingsdaling	1.012.000	-	-
Diverse opbrengsten	113.000	17.000	25.000
Opbrengsten projecten	1.248.000	355.000	243.000
Bijdrage uit voorziening wachtgelden	40.000	17.000	18.000
Ontvangen rente en doorbelaste kapitaallasten	20.000	15.000	15.000
Interne doorbelasting	383.000	339.000	343.000
Sub-totaal baten begroting	2.954.000	1.015.000	920.000
Af: programma 4 (Bedrijfsvoering en rente)	407.000	371.000	376.000
Totaal baten programma 1 Smart Governance	2.547.000	644.000	544.000

Specificatie Lasten	R 2021	B 2022	B 2023
Personeel (loonsom inclusief wachtgeld)	1.809.000	1.858.000	1.917.000
Overige personele kosten	40.000	68.000	70.000
Inhuur derden	133.000	28.000	28.000
Kantoorkosten (huur, ICT, telefonie, etc.)	177.000	189.000	189.000
Bestuur	5.000	15.000	15.000
Lobby en communicatie / werkbudget	132.000	123.000	124.000
Uitgaven uit investeringsfonds	339.000	350.000	350.000
Uitgaven projecten	1.491.000	662.000	664.000
Werkbudget grens	27.000	-	-
Kapitaallasten	2.000	-	-
Onvoorzien	27.000	8.000	8.000
Transparante btw voorheffing	45.000	48.000	48.000
Rente en afschrijving	5.000	15.000	15.000
Sub-totaal exploitatie	4.232.000	3.364.000	3.428.000
Bij: Interne doorbelasting	383.000	339.000	343.000
Sub-totaal lasten begroting	4.615.000	3.703.000	3.771.000
Af: programma 4 (Bedrijfsvoering en rente)	447.000	433.000	422.000
Totaal lasten programma 1 Smart Governance	4.168.000	3.270.000	3.349.000

Onderverdeling inwonerbijdrage gemeenten/provincie in kostensoorten

In 2023 dragen gemeenten en provincie € 2.310.000 bij in de organisatiekosten van Regio Achterhoek. Dit is als volgt onder te verdelen in kostencategorieën:

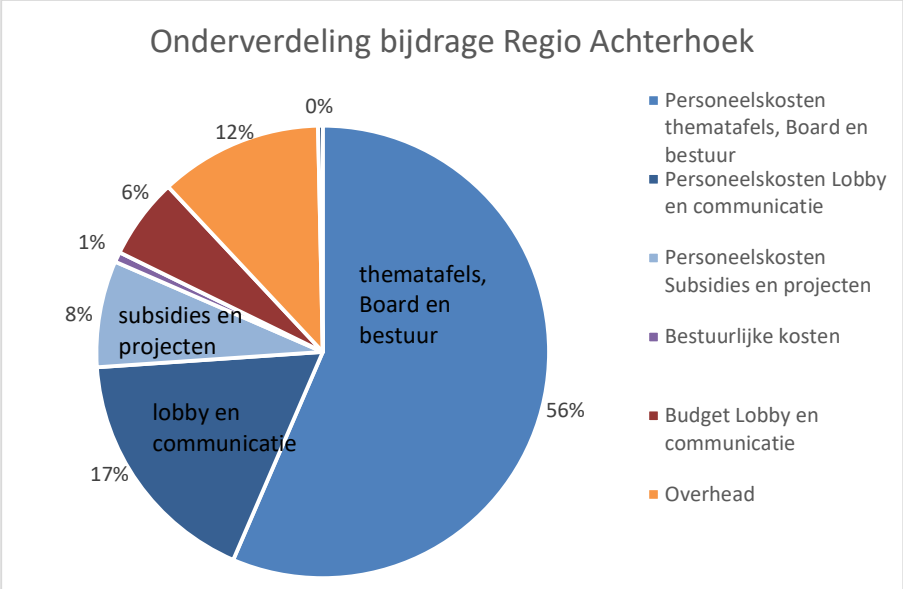

Beleidsindicatoren

Op 1 april 2018 is de Regeling Beleidsindicatoren vastgesteld. De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing. De indicatoren worden berekend op basis van het aantal inwoners over de gehele regio, ofwel 263.725 inwoners.

Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	0,07 fte
Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	0,09 fte
Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 1,24 per inwoner
Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	€ 28.000, ofwel 1,5%
Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	8%

Programma 2

Smart Economy

In deze paragraaf worden de doelen en projecten van de thematafels weergegeven die vallen onder Smart Economy. Dit zijn Smart werken en innovatie, Onderwijs en arbeidsmarkt en Mobiliteit en bereikbaarheid. Per thematafel wordt weergegeven wat we willen bereiken voor 2030, welke subdoelen en meetbare parameters daar bij horen, wat de concrete aanpak is voor het begrotingsjaar 2023, welke projecten er voor 2023 reeds lopen en welke projecten er op dit moment in ontwikkeling zijn. De visie, doelen en parameters sluiten aan bij de Achterhoek Visie 2030.

Voor de projecten geldt dat dit niet uitputtend is voor het jaar 2023. Gedurende 2022 zullen nieuwe projecten worden ontwikkeld en worden toegevoegd. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

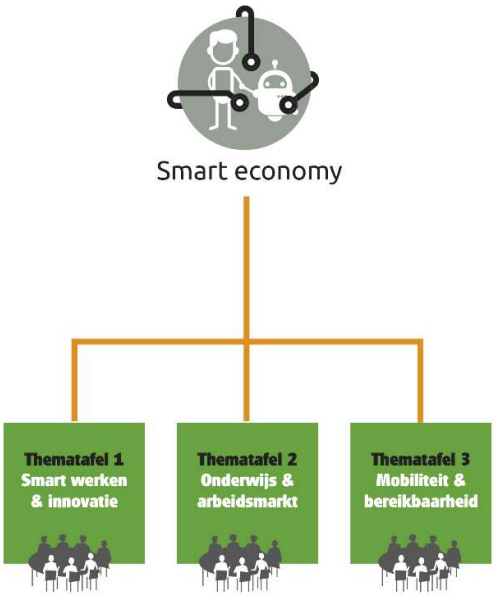

2.1 Smart werken en innovatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Visie 2030
Technologische ontwikkelingen vragen om nieuwe organisatie- en verdienmodellen. Digitalisering en robotisering veranderen onze leef-, leer- en werkomgeving. Om de vergrijzende en ontgroenende Achterhoek verder tot bloei te brengen, zijn innovatieve oplossingen en smart toepassingen nodig die in economisch, sociaal en ecologisch opzicht waarde realiseren. Die oplossingen komen sneller tot stand in een open innovatiesysteem waarin overheden, ondernemers en onderzoeks- en onderwijsinstellingen samenwerken en de Achterhoekse bedrijvigheid, naoberschap en vakmanschap maximaal tot uiting komen.

Wat willen we bereiken?
3 % groei van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en de agrosector.

Hoe gaan we dat doen?

Het digitaliseren (smart maken) van de maakindustrie en de agrosector heeft de hoogste prioriteit in het verder ontwikkelen van het Achterhoekse open innovatiesysteem. Door slim te werken en slim te innoveren, worden ook dwarsverbanden gelegd met de digitalisering van de zorg, bouw, de recreatieve en de creatieve sector. Een mooie spin-off en een noodzakelijke verbreding van smart werken. Door in te zetten op 35 kennisdeel- en businessclusters wordt slim innoveren gestimuleerd, waarbij we verbinding zoeken met onze Duitse buren (zoals samenwerking met de Duitse Hogescholen) en onze buurregio's. Daarnaast faciliteren we startende bedrijven (start-ups) door het opzetten van broedplaatsen (incubators) voor hightechbedrijven, ondersteund door gevestigde ondernemingen. En bedrijven die willen groeien (scale-ups) faciliteren we met een versnellingsnetwerk (accelerator). Slim werken krijgt vorm door medewerkers te ondersteunen met 'Leven Lang Ontwikkelen'. Om nieuwe medewerkers te binden, zijn we bezig dé stage- en afstudeerregio van Nederland te worden.

Te bereiken maatschappelijk effect

3% groei van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en de agrosector.

Sub-doelen Smart werken en innovatie

Sub-doelen 2030	Meetbare parameters
Op het gebied van de maakindustrie en de agrosector is de Achterhoek hét open innovatiesysteem van Nederland.	3% groei van arbeidsproductiviteit in de maak-industrie en agro-sector, gemeten als toegevoegde waarde per medewerker per tijd (en 2% voor alle andere sectoren).
De Achterhoek beschikt over de inventieve vakman/ vakvrouw van de toekomst (slim werken/sociale innovatie).	35 kennisdeel- en businessclusters in 2025. 40 start-ups en 20 scale-ups in 2025.
De Achterhoek ontwikkelt en implementeert de pro-ductie van de toekomst (slim innoveren/economische innovatie).	250 bedrijven hebben slim werken en innovatie doorgevoerd.
De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland.	40% van de deelnemende studenten aan Smart-Hub/Innovatiehubs komt van buiten de Achterhoek met 10% internationale achtergrond.

Aanpak voor 2023

Door projecten te initiëren langs de twee programmalijnen 'productie van de toekomst' en 'de collega van de toekomst' versterken we de randvoorwaarden die nodig zijn voor een economisch sterke Achterhoek. Door te investeren in 'maatschappelijke' innovaties creëren we werkgelegenheid en vergroten we de arbeidsproductiviteit. Door te investeren in de collega van de toekomst behouden we ervaren vakmensen en trekken we nieuwe collega's aan.

Productie van de toekomst

Om de productie van de toekomst (slim innoveren) te creëren ligt de nadruk op de volgende thema's:

- Kennis- en businessclusters opzetten en het door ontwikkelen/verbreden van reeds opgezette clusters. Het huidige innovatiesysteem is in staat om kennis- en businessclusters op te zetten en te borgen. Het blijven organiseren van ontmoetingen op basis van thematiek is het uitgangspunt.
- Het vormen van een sterk ecosysteem voor de ondernemingen: Een sterke samenwerking tussen de innovatiecentra is een uitgangspunt voor onze regio.
- Het verbeteren van samenwerking met andere regio's (zowel in Nederland als Duitsland) op inhoud: Bij projecten wordt altijd bekeken welke regio's of initiatieven kunnen worden aangehaakt.
- Nieuwe sleuteltechnologieën en strategische vraagstukken worden behandeld in het bestaande ecosysteem. Door de eerder ontwikkelde initiatieven zijn er tools en middelen aanwezig om bedrijven te ondersteunen en inspireren bij innovatieve uitdagingen. Het is van belang deze funnel te blijven vullen met thema's en kritisch te kijken welke extra hulpmiddelen ontwikkeld dienen te worden.

Collega van de toekomst

Om de medewerker van de toekomst (sociale innovatie) te creëren ligt de nadruk op de volgende thema's

- Jongeren (scholieren en studenten) enthousiasmeren voor techniek en kennis laten maken met de Achterhoekse maakbedrijven: In 2022 is de missie van de stichting SmartHub 2.0 vastgesteld. Via dit initiatief worden de verschillende (ondernemers-)initiatieven geclusterd en de cohesie onderling bewaakt, waardoor dubbelingen en leemtes tussen projecten zichtbaar worden. De stichting signaleert en neemt initiatief als actie nodig is.
- Verdere profilering van de economische Achterhoek en uitgroeien tot dé stage- en afstudeerregio van Nederland: Het doorontwikkelen en uitbreiden van SmartHub Young Talent als platform van de Achterhoekse industrie, waar meerdere projecten onder vallen om deze industrie te versterken en beter op de kaart te zetten.
- Er worden verschillende projecten ontwikkeld die bijdrage aan het scholen van medewerkers om mee te kunnen groeien met innovatieve ontwikkelingen. Projecten worden gekoppeld aan het onderwijs, zodat naast ondernemers ook de studenten kennismaken met nieuwe ontwikkelingen.

Bij het ontwikkelen en realiseren van de bovenstaande projecten zal rekening worden gehouden met het open innovatiesysteem dat we nastreven in de Achterhoek. Om het bedrijfsleven te ondersteunen dient bij alle facetten en fases innovatie te worden bevorderd en moet een hulpvraag gesteld kunnen worden. Door drie innovatiecentra (De Steck, De Marke en CIVON/SmartHub Industry Incubator) nauw met elkaar samen te laten werken en hen te ondersteunen waar nodig ontstaat er een gunstig ondernemersklimaat, waarbij samenwerking en delen van expertise altijd mogelijk is. Om ervoor te zorgen dat de instroom van ondernemers en vindbaarheid van de initiatieven vergroot wordt gaan we in 2023 de samenwerking verder versterken. Een interactief overzicht en een verdere olievlekwerking moet de impact vergroten. Het doel is om meer branches en meer ondernemingen aan te laten haken bij de ontwikkelingen.

Daarnaast zal 2023 in het teken staan van het tot stand laten komen van cross-overs van verschillende sectoren en technieken. Door verschillende expertises samen te brengen worden sectoren sterker van elkaar. Smart Agro is hier een uitstekend voorbeeld van; hier wordt maakindustrie en agrarische industrie samengebracht om tot innovatieve vondsten te komen.

Projecten Smart werken en innovatie

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2022-2023 worden uitgevoerd om de doelen van de thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via Board en indien nodig de (Achterhoek) Raad. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2022 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Fieldlab Digital Twin	Een digital twin is een virtuele representatie van bijvoorbeeld een product, proces of onderhoud. Het geeft de mogelijkheid om (samen in de keten) met real-time data in simulatiemodellen te prognosticeren, te ontwikkelen, toe te passen of te testen zonder daadwerkelijk te interveniëren in het huidige proces. Dit levert concurrentievoordeel op.
Uitbouwen ecosysteem Achterhoek 2022-2024	Het versterken en verbreden van het ecosysteem in de regio Achterhoek. Hierdoor worden ondernemers beter in staat gesteld om te innoveren en is de regio beter in staat om innovatie via een strategische weg te ontsluiten.
Leergang Toekomstgericht Retailmanagement en Leiderschap (2e tranche)	Het project draagt bij aan het behouden/creëren van innovatieve duurzame ondernemingen, vitale binnensteden en (nieuwe) werkgelegenheid door te investeren in kennisontwikkeling en sociale innovatie bij (Retail) ondernemers en/of hun medewerkers en- (Retail) ondernemers en/of hun medewerkers te stimuleren en voor te bereiden op Leven Lang Ontwikkelen.

MKB-deal	Met de MKB-deal willen we 100 MKB bedrijven in de Achterhoek ondersteunen bij het verhogen van hun arbeidsproductiviteit. We willen een stijging van de arbeidsproductiviteit bereiken met 5 % en toegang tot (risico)kapitaal vergroten voor het MKB. We gaan accountmanagers samenbrengen om onderling lerend effect te vergroten en wensen vanuit MKB inzichtelijk maken. Daarnaast willen we sterktes en zwaktes in het economisch ecosysteem van de Achterhoek signaleren en agenderen.
SmartHub Industry Incubator (SHII)	Met de komst van de SmartHub Industry Incubator worden startups gefaciliteerd en daarmee het aanjagen van innovatie en het binden van talent. De focus ligt op de smart industry. Dit sluit aan bij de visie 2030, namelijk aan het open innovatiesysteem van de regio door het facilitairen van startende bedrijfjes (startups) in innovatieve broedplaatsen, het aanjagen van innovatie en binden van (jong) talent

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Inclusieve technologie	Technologie kan gebruikt worden als hulpmiddel om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te helpen deze afstand te overbruggen. Door ondernemers te inspireren en helpen te implementeren worden vacatures ingevuld en hebben meer mensen kans om aan te sluiten op de arbeidsmarkt.
Start up in residence	Gezamenlijke inkoop vanuit de Achterhoekse overheid waarbij innovatie inkoopvragen neer worden gelegd bij startups in de regio. Hierdoor worden lokale startups geholpen de volgende stap te maken.
AD Software development	Het Grenslandcollege en AT techniekopleidingen gaat software developers opleiden naar behoefte van het Achterhoekse bedrijfsleven.
Leergang 3Dmetaal printen	Het Achterhoekse bedrijfsleven heeft behoefte aan de volgende stap op het gebied van 3D metaal printen. Daarom is de wens om MBO operators op te leiden om zo scholieren en bedrijven vertrouwder te laten worden met de techniek.
SmartHub 2.0	De volgende stap is ingezet. De stichting zal in 2023 overgaan tot uitvoer en zorgen voor cohesie tussen de projecten in SmartHub en actie ondernemen op de witte vlekken.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	1.235.471	300.000	360.570	1.896.041

2.2 Onderwijs en arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Visie 2030

De arbeidsmarkt is voortdurend in beweging. Er ontstaan nieuwe beroepen, terwijl andere typen werk verdwijnen. De banen van de toekomst brengen andere, vaak hogere eisen met zich mee. Daarbij zien we vooral een verschuiving richting het hogere mbo-niveau en het hbo. De arbeidsmarkt is in veel gevallen zelfredzaam en reguleert zich deels zelf. Soms is er echter een vraagstuk waar de arbeidsmarkt niet zelf met een oplossing kan komen. De banengroei is omvangrijk genoeg om de werkloosheid te laten dalen. Tegelijkertijd is de groei niet sterk genoeg om kansen aan iedereen te kunnen bieden. Zo vormen mensen met een vmbo-opleiding, 55-plussers, arbeidsbeperkten en degenen met een minder courant beroep kwetsbare groepen.

Wat willen we bereiken?

In 2030 zijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt meer in evenwicht. Om deze ambitie te bereiken zullen we de kwantitatieve opgave binnen het scenario 'talent benutten' uit de Transitieatlas Beroepsonderwijs (2017) moeten realiseren. In totaal gaat het om het aantrekken van ruim 27.000 arbeidskrachten in de periode 2018-2025. Van deze groep moet ongeveer 7.000 universitair of hbo geschoold zijn, 14.000 mbo geschoold en 6.000 vmbo geschoold. Hierbij kiezen we de komende jaren expliciet voor de sectoren Techniek (waaronder naast de maakindustrie ook de bouw en logistiek vallen) en Zorg. Voor de overige sectoren worden de ontwikkelingen goed in de gaten gehouden en wordt zo nodig actie ondernomen.

Hoe gaan we dat doen?

Onder het motto 'De Achterhoek werkt het fijnst' gaan we met twee hoofdthema's aan de slag: de Human Capital Agenda en de inclusieve arbeidsmarkt. Voor een evenwichtige arbeidsmarkt moet de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt optimaal zijn. Anders gezegd: de instroom vanuit het onderwijs naar moeilijk vervulbare vacatures moet groter worden. Hiervoor wordt onder andere ingezet op het doorontwikkelen van hybride leersystemen. Met de Human Capital Agenda zetten we in op een leven lang ontwikkelen van de beschikbare beroepsbevolking, instroom van jong talent en het benutten van grensoverschrijdende mogelijkheden voor scholing. De negatieve arbeidspendel die de Achterhoek op dit moment kent (mensen die in de Achterhoek wonen, maar buiten de Achterhoek werken) zouden we graag willen keren naar een positieve arbeidspendel. Bij deze doelstelling ligt er een relatie met Smart werken. Om een inclusieve arbeidsmarkt te bevorderen, geven we invulling aan het sociaal akkoord van 2013. We maken ons sterk voor iedereen die ondersteuning nodig heeft bij het vinden van een plek op de arbeidsmarkt. Door een gezonde leefstijl te stimuleren, kan de arbeidsparticipatie groter worden, meer mensen kunnen aan het werk en het ziekteverzuim gaat omlaag. Hier liggen duidelijke verbindingen met De Gezondste Regio.

Te bereiken maatschappelijk effect

In 2030 zijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt meer in evenwicht.

Sub-doelen Onderwijs en arbeidsmarkt

Sub-doelen 2030	Meetbare parameters
Talenten op de arbeidsmarkt zijn benut v.w.b. vervangings- en uitbreidingsvraag (aantrekken van ruim 27.000 mensen) met de focus op de sectoren techniek en zorg.	Arbeidsparticipatie naar 73% (bij start 66%).
Er functioneert een inclusieve arbeidsmarkt, waarbij er oog is voor de gehele beroepsbevolking.	Meten instroom uit het onderwijs (MBO+) en uit de pendel.
De grensoverschrijdende samenwerking is toegenomen en belemmeringen van de grens rondom deze samenwerking zijn weggenomen.	Monitoring banenafspraak v.w.b. inclusieve arbeidsmarkt.

Aanpak voor 2023

De cijfers en duiding van de Arbeidskracht Analyse Achterhoek zijn aanleiding om verder in te op het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt. De werkloosheid in de regio is historisch laag, daarnaast de krapte op de arbeidsmarkt ongekend hoog. Binnen de Human Capital agenda werken we aan een leven lang ontwikkelen en regulier opleiden.

Human Capital Agenda

Doel van de Human Capital Agenda voor de Achterhoek is te zorgen dat onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar aansluiten en dat daarmee de mismatch op de arbeidsmarkt verkleind wordt en de arbeidsproductiviteit toeneemt. Binnen dit onderwerp is onder meer een Leven Lang Ontwikkelen een van de speerpunten evenals het Regulier opleiden en daarbij kiezen we voor de sectoren Techniek en Zorg. De thematafel heeft uitgesproken daar Onderwijs als sector aan toe te willen voegen. In 2023 zetten we in op het verder uitbouwen van activiteiten en het bestendigen van projecten binnen deze speerpunten.

<u>Leven Lang Ontwikkelen</u>

Dit is een instrument om de arbeidsmarkt structureel sluitend te maken en te houden waardoor deze beter functioneert.

- Met de initiatieven die zich de afgelopen periode ontplooid hebben op het gebied van een Leven Lang Ontwikkelen (LLO) zullen we monitoren wat de opbrengsten gaan zijn. De nasleep van de Coronacrisis en actualiteit rondom de energiecrisis en de oorlog in Oekraïne maakt eens te meer duidelijk dat een LLO van het grootste belang is om te kunnen anticiperen op een snel veranderende arbeidsmarkt. We leggen ons toe op vervolgprojecten waarbij ook een ontwikkelslag ligt bij onderwijsinnovatie ter bevordering van LLO.
- Er wordt toegewerkt naar een ontschotte dienstverlening waar het loopbaanvraagstukken van inwoners van de regio betreft.

<u>Regulier Opleiden</u>

Onderwijs en bedrijfsleven kunnen samenwerken aan een toekomstbestendige voorbereiding van leerlingen op de arbeidspraktijk. Veel beroepen onttrekken zich aan hun waarneming. Daar worden activiteiten op ontplooid. Het onderwijs zal in de volle breedte aandacht geven aan het leren in de praktijk en het volgen van praktische vakken (ook door Havo- en Vwo-leerlingen).

- De Achterhoek heeft als doel dé stage en afstudeerregio van Nederland te willen zijn. We zetten in op het behouden en interesseren van mensen om stage te lopen en af te studeren in de regio met het oog op het aantrekken van talent voor de toekomst.
- We werken o.a. vanuit het Techniekpact Achterhoek-De Liemers samen om jeugd vanaf jonge leeftijd te interesseren voor Techniek en een bèta profiel binnen het voortgezet onderwijs. Dit langs de lijnen, kiezen, leren, werken in de techniek.

Inclusieve Arbeidsmarkt

Bij de inclusieve arbeidsmarkt maken we ons sterk voor iedereen die ondersteuning nodig heeft bij het vinden van een plek op de arbeidsmarkt. Initiatieven die ontwikkeld worden hebben tot doel de inclusiviteit in de regio te bevorderen. In 2022 is het strategisch plan geschreven en zijn we van start gegaan met het bijbehorende uitvoeringsplan langs de thema's: Onbenut arbeidspotentieel, Jongeren, Digitale vaardigheden en Laaggeletterdheid.

Deze uitvoeringsagenda loopt door tot eind 2023. We sluiten als Arbeidsmarktregio Achterhoek aan bij regionale en landelijke overlegstructuren om zo over en weer van elkaar te leren.

Vanuit het oogpunt samenwerken om doelen te bereiken kijken we ook over de grenzen van de Achterhoek heen. Over grenzen heen is niet alleen Duitsland, maar ook Twente en de samenwerking met de andere Gelderse Arbeidsmarktregio's belangrijk. Deze stimulering is een doorlopend proces waar we ook in 2023 aandacht voor hebben.

Projecten Onderwijs en arbeidsmarkt

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2022-2023 worden uitgevoerd om de doelen van de thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via Board en indien nodig de (Achterhoek) Raad. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2022 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
GROS: Grensoverschrijdend ondernemen, werken en leren	Het wegnemen van belemmeringen bij het grensoverschrijdend zaken doen tussen Nederlandse en Duitse ondernemers/ondernemingen en het bevorderen van de grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling in de regio Achterhoek en het aangrenzende gebied in Duitsland, door middel van een matchmaking-, adviserings- en ondersteuningstraject en het aanbieden van een (modulair) opleidingsprogramma en netwerkmogelijkheden.
Grensland College	Realisatie euregionale AD School om meer mensen te behouden voor de regio én nieuwe werknemers voor de regio te werven. Het Grensland wil MBO 4 studenten behouden die door willen studeren en nu voor een aantal opleidingen in de regio kunnen blijven. Daarna wil men nieuwe werknemers uit het buitenland werven die door het aansprekende onderwijsconcept, samenwerking met het bedrijfsleven en passende opleidingen naar onze regio komen. Ook wil het Grensland College meer aanbod organiseren voor mensen uit de regio die zich verder willen ontwikkelen. https://www.grenslandcollege.nl/
Achterhoeks Fonds voor Talentontwikkeling	Dit project valt onder het speerpunt een leven lang ontwikkelen. In het fonds worden vouchers beschikbaar gesteld tot MBO niveau 1 t/m 4 en aansluiting op Associate Degree (AD) om mensen te laten scholen ten behoeve van het behoud van de arbeidsmarkt. De intersectorale mobiliteit wordt gestimuleerd. Vervolgstappen worden ingezet om na goedkeuring zo snel mogelijk van start te gaan.
SmartHub Young Talent	Het behouden en aantrekken van jong talent in de leeftijd 17-25 jaar. Door bedrijven te ondersteunen bij het optimaal inrichten van hun bedrijf voor jong talent en het jonge talent op zoveel mogelijk manieren kennis te laten maken met de mogelijkheden die de Achterhoek biedt (gave bedrijven, inspiratieplekken, Innovatiehubs, start-up mogelijkheden, traineeships en meer) bieden we vanuit SmartHub Young Talent jongeren een fijne start (zachte landing) van een lange carrière in de Achterhoek. Deze carrière kenmerkt zich, mede door de projecten en activiteiten binnen het nieuwe overkoepelende SmartHub, door een leven lang ontwikkelen. Concreet spelen we met het nieuwe SmartHub Young Talent meer in op de behoeftes van organisaties, jongeren en betrekken we daar waar mogelijk direct het onderwijs erbij. Dit project is bij de thematafel onderwijs en arbeidsmarkt weergegeven, maar raakt ook de thematafel Smart Werken.
Techniekpact	Ondersteunende middelen ten behoeve van kiezen, leren en werken in de techniek. Verhogen van de generieke instroom in technische opleidingen en technisch werk. Verhogen van de betrokkenheid van het bedrijfsleven om het technisch onderwijs te verbeteren. Bevorderen van een leven lang ontwikkelen voor werknemers in het technisch werkveld. Het verminderen van het docententekort in het technisch werkveld en het door ontwikkelen van het voortbestaan van het onderliggend netwerk en uitvoeringsstructuur.
Routekaart onderwijs-arbeidsmarkt Achterhoek	Het project inventariseert de mogelijkheden, ervaringen en behoeften die lerenden hebben om zich te ontwikkelen, passend bij de vraag vanuit de arbeidsmarkt. De routekaart die voortkomt uit het project is daarmee de basis voor nieuw te starten projecten op het gebied van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, met oog voor inclusiviteit. Ook bouwt het project

	voort op de Achterhoek Monitor. Aanleiding voor het project is het in 2020 door Iselinge Hogeschool uitgevoerde onderzoek naar afstandsleren in de regio en aanknopingspunten die hieruit naar voren kwamen voor de vorm en inhoud van leven lang ontwikkelen, zowel op scholen als op de werkvloer.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Regionale Loopbaan Samenwerking	De loopbaanvraag vanuit de inwoner staat centraal, niet het loket waar hij zich als eerste meldt.
Interreg project EDL	De EDL aanvraag in 2022 moet leiden tot een vervolgsubsidie t.b.v. het inrichten van een Europese doorlopende leerlijn (EDL) van primair onderwijs tot wetenschappelijk onderwijs die voorziet in een kenniscentrum en een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt aan beide zijden van de grens.
Uitvoeringsplan Inclusief	Coördinatie en uitvoer richting projecten om het strategisch plan werkelijk gerealiseerd te krijgen.
Digivaardige Achterhoekers	Door een gezamenlijke aanpak vanuit de thematafels Onderwijs & Arbeidsmarkt en De Gezondste Regio hebben de inwoners de mogelijkheid om zowel via fysieke en online interventies hun digivaardigheid te vergroten.
SPT (servicepunttechniek)	Overbruggingsmiddelen voor het initiatief SPT om later gekoppeld te kunnen worden met het initiatief regionale loopbaansamenwerking.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	6.003.036	2.135.535	1.461.530	9.600.101

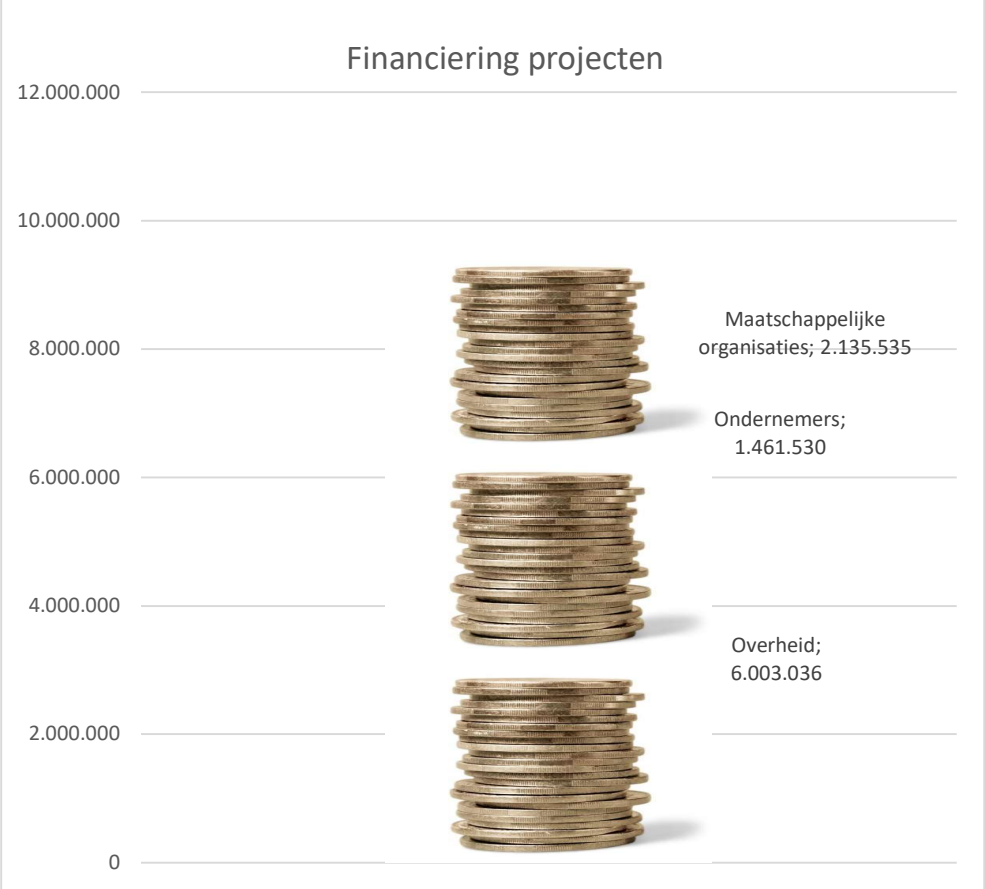

2.3 Mobiliteit en bereikbaarheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Visie 2030

Een goede bereikbaarheid is voor de Achterhoek een essentiële voorwaarde om economisch te kunnen groeien en de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de regio op peil te houden. Dat geldt zeker in de huidige tijd waarin de afstand tot voorzieningen op het platteland groeit. Ook goede (OV) verbindingen met Duitsland zijn voor ons als grensregio van groot belang. Zonder vervoer staat de regio letterlijk en figuurlijk stil.

Wat willen we bereiken?

In 2030 is er energieneutraal, betaalbaar en betrouwbaar vervoer voor iedereen die zich vanuit, naar en door de Achterhoek wil verplaatsen. Hiervoor moeten zowel de hoofdinfrastructuur als de regionale en lokale infrastructuur kwalitatief en kwantitatief op orde zijn. Het is de bedoeling dat reizigers hun reis straks eenvoudig kunnen plannen via telefoon en internet. En idealiter zijn er in de Achterhoek geen belemmeringen meer voor reizigers en vervoerders tussen Nederland en Duitsland.

Hoe gaan we dat doen?

We sluiten aan bij de drie hoofdthema's in de Mobiliteitsagenda 2030; Betrouwbaar & robuust, duurzaam en slim.

'Betrouwbaar en robuust' gaat over het realiseren van betrouwbare vervoersvoorzieningen. Om dit te bereiken zijn een goed doorstromend hoofdwegennet, het versnellen van OV-connecties en regionale fietsverbindingen nodig. We willen van de N18 een toekomstgerichte 'Smart N18' (2x2 rijstroken, 100 km/h en ongelijkvloerse kruisingen) maken en we treffen maatregelen om een vlotte aansluiting van de A12 op de A18 te bevorderen. Ook blijven we investeren in de ruggengraat van het openbaar vervoer in de Achterhoek en willen we verbindingen versnellen door betere over- en instapmogelijkheden. Het opheffen van de belemmeringen voor reizigers tussen Nederland en Duitsland (zowel regionale verbindingen als goede aansluiting op internationale spoorverbindingen) heeft daarbij onze aandacht.

Bij 'duurzaam' werken we toe naar duurzame vervoerswijzen die bijdragen aan klimaatadaptatie. Daartoe investeren we in energieneutraal mobiliteitsgedrag en een veilig en fijnmazig fietsnetwerk. De opkomst van de e-bike biedt in een gebied als de Achterhoek kansen om de fiets als alternatief vervoermiddel in te zetten. We stimuleren en faciliteren emissieloos vervoer, onder andere door het realiseren van voldoende laadstations voor duurzame energie.

'Slim' richt zich op betaalbare en slimme vervoersvoorzieningen. We willen vooroplopen in slimme en sociale mobiliteit en de eerste rurale MaaS-pilotregio worden. Het concept Mobility as a Service (MaaS) zal als een soort marktplaats voor mobiliteit gaan fungeren. Reizigers kiezen, plannen en betalen bijvoorbeeld via de smartphone zelf de optimale vervoersoplossing. Ook zetten we ons in voor slimme oplossingen die het goederenvervoer efficiënter en duurzamer maken. Zo werken we aan een sluitend netwerk voor Langere en Zwaardere Vrachtautocombinaties (LZV's), waarmee we de efficiëntie en de duurzaamheid van het goederenvervoer verhogen.

Te bereiken maatschappelijk effect

In 2030 is er energieneutraal, betaalbaar en betrouwbaar vervoer voor iedereen die zich vanuit, naar en door de Achterhoek wil verplaatsen.

Sub-doelen Mobiliteit en bereikbaarheid

Sub-doelen 2030	Meetbare parameters
Duurzaam: in de Achterhoek is het vervoer in 2030 energieneutraal en energieneutraal reizen wordt gefaciliteerd.	Mate waarin het vervoer in de Achterhoek energieneutraal is. Aantal laadpalen en groei naar een dekkend net.
Betrouwbaar en Robuust: de hoofd-, regionale en lokale infrastructuur is kwantitatief en kwalitatief op orde en zonder belemmeringen voor reizigers en vervoerders tussen Duitsland en Nederland.	Afname van het aantal voertuigverliesuren. Reistijd op de ruggengraat van het OV in de Achterhoek.
Slim: er zijn slimme vervoersvoorzieningen die gebruik maken van telefoon en internet.	Tijd waarin Regionaal verzorgende voorzieningen met de beschikbare OV-modaliteiten bereikbaar zijn (doel: binnen 20 minuten).

Aanpak voor 2023

Binnen Mobiliteit en Bereikbaarheid werken we aan de drie doelstellingen Duurzaam, Betrouwbaar & Robuust en Slim

Duurzaam

In 2023 zal de uitrol van de laadinfrastructuur voor (vracht)auto's en (deel)fietsen worden gecontinueerd. De regionale laadvisie en de projectgroep Duurzame Mobiliteit is de basis voor deze verdere uitrol. De huidige en toekomstige opgaven zoals 'het gebruik en de toepassing van waterstof' worden hierin ook opgepakt.

De opdracht aan de mobiliteitsmakelaars wordt verlengd tot ten minste eind 2023. De mobiliteitsmakelaars hebben deze periode wederom een breed takenpakket toebedeeld gekregen. Doel is om bewustwording te creëren voor: thuiswerken en ritdelen, maar ook het stimuleren van het gebruik van alternatieven voor de eigen auto zoals de elektrische deelauto's, OV en het gebruik van de fiets. Dit met als doel om de CO2-uitstoot te verminderen en gedragsverandering teweeg te brengen naar een duurzame, gezondere verplaatsingskeuze en vervoerwijzekeuze.

Betrouwbaar en Robuust

Doel blijft om de N18 2e fase concreet op de (Rijks)agenda te krijgen. Daarbij is het noodzakelijk dat alle betrokken partijen inhoudelijk op één lijn komen waaruit een breed gedragen stappenplan voort kan komen.

We blijven inzetten om de doorkoppeling van de treinverbinding Arnhem-Winterswijk te versnellen. Dit betreft een actieve lobby richting Rijk en provincie Gelderland om de realisatie van de ontbrekende schakels op de politieke agenda te houden en dichterbij te brengen.

Ook het versnellen van de lijnvoering HOV-buslijnen Doetinchem-Enschede (74) en Winterswijk-Enschede (73) volgens het met Arriva uitgewerkte vervoerplan in de N18 HOV-corridor staat op de agenda.

Het regionale hoofdfietsnetwerk willen we completeren door de eerstvolgende potentieel kansrijke snelfietsroutes te verkennen en te onderzoeken. Vervolgens wordt gekeken of en wanneer een geschikte verbinding kan worden gerealiseerd. De bedoeling is om in 2023 twee tot drie van deze verkenningen uit te voeren.

We gaan verder met het realiseren van mobiliteitshubs. Deze hubs moeten de verbindingen op de OV-trajecten verbeteren en meerdere modaliteiten en faciliteiten bijeenbrengen. De eerste bushalte in Lichtenvoorde die wordt omgevormd tot een mobiliteitshub zal mogelijk in 2023 worden afgerond. In 2023 gaan we meerdere potentiële hublocaties die uit vooronderzoek zijn aangetoond, nader verkennen en we hopen enkele concrete hubs te realiseren. Er wordt o.a. de focus gelegd op het Slingeland Ziekenhuis en eventuele combinatiemogelijkheden met hubs, slim reizen en de werkgeversaanpak.

Slim

De Achterhoek Deelvervoer Coöperatie en ZOOV werken samen aan het project Invulling Taken ADC door ZOOV 2022-2023. Binnen deze samenwerking worden diverse sub projecten uitgevoerd om de fijnmazige bereikbaarheid in de regio te verbeteren. Denk hierbij aan het uitrollen van deelvervoer (elektrische en gewone

deelfietsen, deelscooters, deelauto's etc.), het onderzoeken van een zelfstandige Achterhoek Deelvervoer Coöperatie, het integreren van HaltetaxiRRReis en ZOOV en het creëren van een dataplatform.

Verder is de GAON-app live gegaan in de Achterhoek. Inwoners en bezoekers van de Achterhoek kunnen met deze app gebruik maken van de deelmodaliteiten (fietsen, scooters, auto's) en het ritdelen in de gehele Achterhoek. Daarnaast kunnen zij hun rit van A naar B met de app plannen, boeken en betalen. In 2023 gaan we de app met een communicatieplan aan de man te brengen. Er zullen dus meerdere acties worden ondernomen om de GAON-app onder de aandacht te brengen en om gebruikers aan de app te binden. Ook zal de app door een technische partij worden onderhouden en verder ontwikkeld om zodoende aan de eventuele (veranderende) vraag te blijven voldoen.

De digitaliseringsopgave Mobiliteitsdata Achterhoek Fase 3 zal in 2023 worden gecontinueerd. Hiervoor is in 2022 een projectplan opgesteld. De derde fase van de digitaliseringsopgave zal onder andere de nieuwe manier van samenwerking verder vormgeven. Daarnaast zullen de laatste data items gezamenlijk met de wegbeheerders van de gemeenten worden opgepakt.

Aan de Thematafel Mobiliteit & Bereikbaarheid is de wens uitgesproken om meer in projectgroepen te werken om zodoende voldoende expertise en uitvoeringskracht op verschillende onderwerpen te creëren. Hiervoor is voor enkele projectgroepen inhuur van (mogelijk externe) expertise nodig. In 2022 is geïnventariseerd voor welke projectgroepen inhuur nodig zal zijn. In 2022-2023 zal hier voor de projectgroepen N18, Spoor en OV, Data, Fiets en Duurzame Mobiliteit nader op worden gehandeld.

Projecten Mobiliteit en bereikbaarheid

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2022-2023 worden uitgevoerd om de doelen van de thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via Board en indien nodig de (Achterhoek) Raad. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2022 en/of verder.

Lopende projecten

Projecten	Korte omschrijving
Technische Partner ADC en de Doorontwikkeling Netmobiel	Op dit moment is er een Netmobiel app en platform gerealiseerd, met open source componenten en vanuit een open source licentie. De ontwikkelde functionaliteit in de app (/website) en het platform moet overgenomen worden door de technische partner, doorontwikkeld en daarmee ook behouden worden voor de Achterhoek op lange termijn (o.a. hosting, doorontwikkeling, klantenservice en onderhoud). Daarnaast moet de Netmobiel-app worden omgevormd naar de GAON-app met alle bijbehorende functionaliteiten. Daarnaast moet de app de GAON branding krijgen en is het noodzakelijk dat er een Achterhoek-brede marketingcampagne worden opgezet om de app aan de man te brengen. "
Invulling taken ADC door ZOOV 2022-2024	Het uitvoeren van taken voor de Achterhoek Deelvervoer Coöperatie (in oprichting) door ZOOV voor de periode tot en met 31 december 2024.
Werkgeversaanpak Mobiliteitsmakelaar 2022 -2023	Het op peil houden en verbeteren van de bereikbaarheid van Achterhoekse bedrijven en maatschappelijke voorzieningen binnen en buiten de Achterhoek, verdient blijvende aandacht. Ambitie is bovendien om dit verkeer op een zo duurzaam mogelijke wijze plaats te laten vinden. Met behulp van een mobiliteitsmakelaar wil de regio Achterhoek werkgevers en werknemers gericht informeren en actief stimuleren om duurzame mobiliteitskeuzes te maken. Het doel van de werkgeversaanpak is om de CO2-uitstoot van het woon-werkverkeer, alsook de

	bereikbaarheid op de belangrijkste corridors zoals de A18-N18 te verbeteren.
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Groenkracht Groenlo	De OV-verbindingen in de kleine kernen binnen de regio Achterhoek zijn vaak ontoereikend. Inwoners zijn afhankelijk van eigen vervoer. Als men het kan betalen hebben huishoudens vaak 1 of 2 niet-duurzame auto's ter beschikking. Deze auto's staan het merendeel van de tijd stil en nemen onnodig veel plaats in de publieke ruimte in. Daarbij is een eigen auto voor veel mensen een enorme kostenpost, terwijl men de auto maar sporadisch gebruikt. Er wordt ingezet op 3 actieve duurzame deelauto's in de kern van Groenlo.
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Zonnig Zieuwent	De OV-verbindingen in de kleine kernen binnen de regio Achterhoek zijn vaak ontoereikend. Inwoners zijn afhankelijk van eigen vervoer. Als men het kan betalen hebben huishoudens vaak 1 of 2 niet-duurzame auto's ter beschikking. Deze auto's staan het merendeel van de tijd stil en nemen onnodig veel plaats in de publieke ruimte in. Daarbij is een eigen auto voor veel mensen een enorme kostenpost, terwijl men de auto maar sporadisch gebruikt. Er wordt ingezet op 1 actieve duurzame deelauto in de kern van Zieuwent.

Projecten in ontwikkeling

Projecten	Korte omschrijving
Regierol Duurzame Mobiliteit	Voorzitten van de projectgroep Duurzame Mobiliteit. Hierbij focus op bereiken van een dekkend laadnetwerk, naast personenvoer ook opstarten plan voor logistieke vervoerders. Sparren met de regisseur slimme mobiliteit op verdere uitwerking MaaS concept en ADC en samenwerken met de mobiliteitsmakelaars om kansen en koppelingen goed op te pakken.
Onderzoek en Realisering Laadinfra Achterhoek	Diverse kleine laadinfra projecten gebundeld: laadinfra semipubliek, snellaadinfra, flex laadinfra ontsluiten, overig laadinfra verkennen, dan wel uitvoeren i.s.m. met o.a. Agem/Kuster.
Verkenningen Mobiliteits Hubs	Verdere verdiepende verkenningen uitvoeren voor mobiliteitshubs die als laaghangend fruit worden beschouwd.
Opzetten van aparte organisatie ADC	Organisatorische werkzaamheden die nodig zijn om een aparte Achterhoek Deelvervoer Coöperatie te vormen.
Procesbegeleiding N18	Externe expertise inhuren.
Procesbegeleiding Mobiliteitshubs	Externe expertise inhuren.
Procesbegeleiding OV en Spoor	Externe expertise inhuren.
Procesbegeleiding Fiets	Externe expertise inhuren.
Procesbegeleiding Data	Externe expertise inhuren.
Verkenningen Snelle Fietsverbindingen	+/- 3 tracés onderzoeken/verkennen
Mobiliteitshub Slingeland Ziekenhuis	Hiermee willen we de aanpak die de mobiliteitsmakelaars voor de werkgevers hebben opgetuigd uitrollen. Daarbij is er ook aandacht voor het verduurzamen van de mobiliteit van bezoekers en wordt er een eerste inventarisatie gedaan voor de mobiliteit van de nieuwbouw van het Slingeland Ziekenhuis. Bij deze nieuwbouw ligt de kans om ook aan te sluiten bij het netwerk van mobiliteitshubs dat in de komende jaren wordt uitgerold in de Achterhoek.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	1.111.744	28.800	267.600	1.408.144

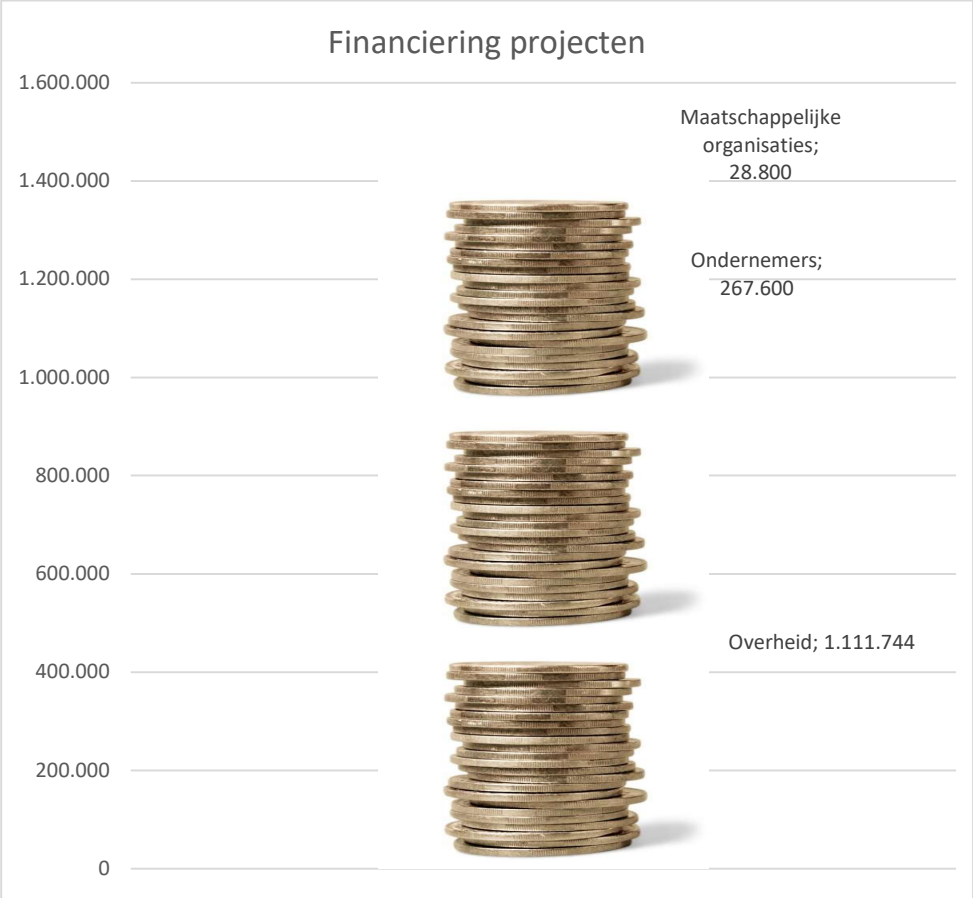

Programma 3

Smart Living

In deze paragraaf worden de doelen en projecten van de thematafels weergegeven die vallen onder Smart Living. Dit zijn Wonen en vastgoed, Circulaire economie en energietransitie en de Gezondste regio. Per thematafel wordt weergegeven wat we willen bereiken voor 2030, welke subdoelen en meetbare parameters daarbij horen, wat de concrete aanpak is voor het begrotingsjaar 2023, welke projecten er voor 2023 reeds lopen en welke projecten er op dit moment in ontwikkeling zijn. De visie, doelen en parameters sluiten aan bij de Visie 2030.

Voor de projecten geldt dat dit niet uitputtend is voor het jaar 2023. Gedurende 2022 zullen nieuwe projecten worden ontwikkeld en worden toegevoegd. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

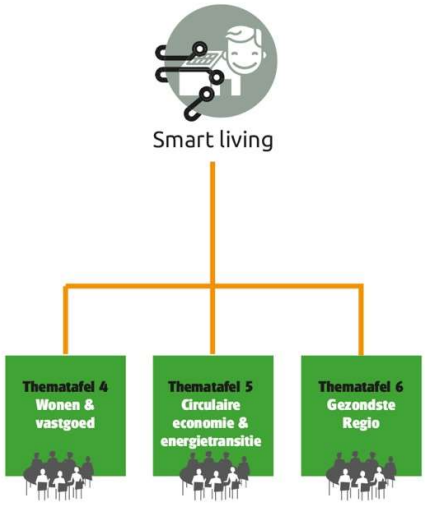

3.1 Wonen en vastgoed

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Visie 2030
De woningmarkt anno 2019 is dynamisch en niet alle veranderingen zijn beïnvloedbaar. Voorop staat dat we willen dat de Achterhoek een aantrekkelijk woongebied blijft. In het Achterhoeks Woonwensen- en Leefbaarheidsonderzoek (2018) geven inwoners hun woonomgeving een 7,8. Het kleinschalige, groene landschap en de karakteristieke dorpen en steden leveren een grote bijdrage aan het woongenot. Dat is iets om te koesteren, zeker nu bij steeds meer mensen de kwaliteit van hun leefomgeving hoog op het prioriteitenlijstje staat. Om de aantrekkelijkheid van de Achterhoek te waarborgen, liggen er uitdagingen in de centra van steden en dorpen en het buitengebied. Denk aan het verkleinen van kernwinkelgebieden om leegstand te voorkomen, nieuwe bestemmingen voor of sloop van vrijkomende agrarische bebouwing en de noodzaak van grootschalige asbestsanering.

Juist in een regio waar het accent ligt op de bestaande woningen, zijn er volop kansen voor creativiteit en innovatie. Hoe kunnen we een leegstaand gebouw omvormen tot bijvoorbeeld (starters)woningen? Welke mogelijkheden zijn er voor 'erfdelen' in het landelijk gebied? De Achterhoek is een proeftuin voor nieuwe woonconcepten. De energietransitie en vergrijzing zijn van blijvende invloed op de woningmarkt. Met het oog op de toekomst moeten woningen energieneutraal en levensloopbestendig worden. Omdat veel bewoners geen urgentie voelen om hun huis aan te passen, willen we investeren in financiële of praktische ondersteuning daarbij.

Wat willen we bereiken?

De score voor leefbaarheid in de Achterhoek blijft minimaal op het gemiddelde van een 7,8. We willen een woningvoorraad die meebeweegt met de demografische ontwikkelingen en die kwalitatief en kwantitatief voldoet. Een aantrekkelijke en passende woningvoorraad is ook belangrijk voor het behouden en aantrekken van arbeidskrachten. We willen leegstand voorkomen en ruimte bieden aan nieuwe en bijzondere manieren van wonen. De verbinding tussen wonen, werken en aspecten als cultuur, recreatie, voorzieningen en sociale cohesie willen we versterken.

Hoe gaan we dat doen?

Voor de toekomst van de Achterhoek ligt de focus op de bestaande woningvoorraad. Verduurzamen van woningen krijgt de hoogste prioriteit, omdat het een vliegwiel is voor kwaliteitsverbetering. Ook richten we ons op het levensloopbestendig maken van woningen, zodat meerdere doelgroepen bediend kunnen worden. Daarnaast zien we een opgave om te voorzien in het tekort aan woningen op de korte termijn. De Achterhoek is bereid naar verhouding in de Gelderse opgave voor 100.000 nieuwe woningen te gaan voorzien.

Waar mogelijk zorgen we voor transformatie van leegstaand vastgoed naar een woonbestemming; zo benutten we bestaande stenen. Daarbij spannen we ons gezamenlijk in om bepaalde woningen, die niet aan de eisen van de tijd voldoen, uit de markt te laten verdwijnen.

Bij extra nieuwbouw geldt het credo 'van kwantiteit naar kwaliteit'. We streven naar de juiste woning op de juiste plek op de korte termijn (2-5 jaar), de middellange termijn (5-10 jaar) én de lange termijn (10 jaar en langer). Het overgrote deel van de woningen in de Achterhoek staat er al. Op korte termijn zien we extra vraag naar woningen ontstaan. We gaan voor een flexibel woonbeleid, gericht op het oplossen van knelpunten. We voegen alleen extra nieuwbouw toe als dit bijdraagt aan het oplossen van de mismatch op de lokale woningmark. Er komt een regionale set aan kwaliteitscriteria op basis waarvan nieuwe woningbouwplannen worden beoordeeld. Bijsturing vindt plaats door fasering (kwantitatief) en/of het aanpassen van woningbouwplannen (kwalitatief). Op deze manier zorgen we voor een evenwichtige toevoeging van het aantal nieuw te bouwen woningen. Hierbij gebruiken we de nieuwste technieken en innovaties op het gebied van duurzaam en tijdelijk bouwen en installeren. Uitgangspunt vormen dus lokale trends en maatwerk. We baseren ons daarbij op feiten en trends om op basis van actuele gegevens te kunnen sturen. We denken daarbij vanuit de regio en haar kernen en niet vanuit gemeentegrenzen. Jaarlijks vindt er op regionaal niveau monitoring (en indien nodig bijsturing) plaats. Er is experimenteerruimte voor vernieuwende, flexibele en tijdelijke woonvormen. Ten slotte gaan we een transformatie- en sloopstrategie voor leegstaand en leegkomend vastgoed ontwikkelen en uitvoeren (agrarische bebouwing, kantoren, detailhandel, maatschappelijk vastgoed). Ook zetten we actief in op het verkleinen en transformeren van de kernwinkelgebieden in de centra om leegstand te beperken. Inbreiden gaat boven uitbreiden. In principe komen er geen nieuwe uitbreidingslocaties meer bij. Bij deze aanpak hoort natuurlijk ook het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen. We onderzoeken of en hoe er een transformatie- en sloopfonds kan komen.

Te bereiken maatschappelijk effect

De score voor leefbaarheid in de Achterhoek blijft minimaal op het gemiddelde van een 7,8.

Sub-doelen wonen en vastgoed

Sub-doelen 2030	Meetbare parameters (*)
De woningvoorraad beweegt mee met de demografische ontwikkelingen en draagt tegelijkertijd bij aan het behouden en aantrekken van arbeidskrachten.	Passende woningvoorraad.
De bestaande woningvoorraad is in 2030 duurzamer en meer levensloopbestendig.	Kwaliteit van de woningvoorraad en duurzaamheid.
Leegstaand vastgoed is getransformeerd naar een andere functie (indien passend woningen) of gesloopt.	Omvang van de leegstand.
Er zijn nieuwe en bijzondere manieren van wonen die aansluiten bij de vraag en het bestaande aanbod.	Samenstelling van de woningvoorraad.
De leefbaarheid blijft op peil door een integrale aanpak met aspecten als cultuur, voorzieningen en sociale cohesie.	Score leefbaarheid gemiddeld minimaal een 7,8.

Aan de hand van de gegevens uit de Woonmonitor en Achterhoeks Woonwensen en Leefbaarheidsonderzoek (AWLO) worden de subdoelen gemeten.

Aanpak voor 2023

In 2023 zal een aantal reeds opgestarte projecten een vervolg krijgen en zullen eveneens nieuwe trajecten worden opgepakt. Dit zal gebeuren langs de drie lijnen binnen het Wonen en Vastgoed-programma:

1. Kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad in de Achterhoek
2. Toevoegen van passende nieuwe woningen
3. Slopen en transformeren van leegstand vastgoed

Kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad in de Achterhoek
Hiervoor is vooral een verdere uitrol van de zogenaamde Baanbrekende aanpak aan de orde. Dit is een vernieuwende regiobrede aanpak waarmee doelgroepsgewijs grotere aantallen woningen op het gebied van verduurzaming worden aangepakt met de inzet van een aantrekkelijk all-in aanbod voor eigenaren en bewoners. Circulair bouwen met zo mogelijk gebruik van biobased materialen zal hierbij een nieuw aandachtspunt zijn.

Toevoegen van passende nieuwe woningen
Hiervoor zijn de data die voortkomen uit de nieuwe regionale Woon- en Vastgoedmonitor leidend. Het heeft er alle schijn van dat de huidige druk op de Achterhoekse woningmarkt ook in 2023 groot zal zijn. Naar verwachting zal, naast een algehele versnelling van de woningbouw onder andere door vergroting van de realisatiecapaciteit, een extra impuls op de realisatie van betaalbare en toegankelijke woningen nodig zijn. Zeker in het licht van de huidige crisis in Oekraïne is het van belang extra huisvesting te creëren voor bijzondere vaak spoedeisende bewonersgroepen. Voor deze uitdagingen kan het bouwen van flexwoningen gedeeltelijk een oplossing bieden. Voorts zal worden ingezet op de ontwikkeling en realisatie van nieuwe innovatieve woon- en bouwvormen waarbij relaties met bijvoorbeeld klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit worden gelegd.

Slopen en transformeren van leegstand vastgoed
De centrumplannen voor de kernwinkelgebieden worden afgerond. Daarnaast zal de bestaande aanpak van transformatie van (leegstaand) vastgoed worden voortgezet.

Bij bovengenoemde trajecten zal zo veel als mogelijk aansluiting worden gezocht bij instrumentarium wat zowel binnen de provincie Gelderland (bijvoorbeeld het Actieplan Wonen) maar ook op nationaal niveau beschikbaar is.

In januari 2022 is een start gemaakt met de opbouw van een nieuwe regionale woonagenda voor de Achterhoek. Deze moet de inmiddels verouderde agenda 2015-2025 gaan vervangen. Deze nieuwe agenda gaat een geactualiseerde visie op wonen in 2030 geven. Hierin zullen nieuwe doelstellingen worden geformuleerd en

bovenal een strategie voor het behalen van deze doelen worden ontworpen. Deze strategie en bijbehorend instrumentarium zal in belangrijke mate de nieuwe projectactiviteiten in het begrotingsjaar 2023 gaan bepalen.

Projecten Wonen en vastgoed

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2022-2023 worden uitgevoerd om de doelen van de thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via Board en indien nodig de (Achterhoek) Raad. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2022 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Centrumvisie Dinxperlo	Aanjagen, versnellen en bewaken van de synergie van de projecten uit de Centrumvisie Dinxperlo om daarmee de geformuleerde doelen/ambities te realiseren. In de Centrumvisie Dinxperlo zijn heldere en onderbouwde keuzes gemaakt om te komen tot een compact, aantrekkelijk, vitaal centrum waar het fijn is om te wonen, te ondernemen, boodschappen te doen, te vertoeven en bovenal om elkaar te ontmoeten.
Pilot Transformatievisie Oudestraat Neede 2030	Repareren van de leegstand in winkelstraten op de gebruikelijke manier lukt vaak niet meer. Een transformatie, waarbij delen van de winkelstraat echt worden omgevormd, is nodig. Een winkelstraat die het erg moeilijk heeft is de Oudestraat in Neede. Het rapport Van reparatie naar transformatie uit 2017 heeft dit duidelijk bevestigd. Op dit moment staat ca. 33% van de winkels in de Oudestraat leeg, dit lijkt binnen enkele jaren op te lopen naar 50%. Structurele leegstand is het gevolg. Voor zowel de straat als het vastgoed moet een nieuwe functie worden gezocht.
Woon- en Vastgoedmonitor Achterhoek	Om goed en snel in te kunnen spelen op de transformatieopgave en de woonbehoefte, ontwikkelingen en opgaven is het van belang actueel inzicht te hebben in feiten, dynamiek op de woningmarkt en trends en ontwikkelingen. In de vastgoedmonitor worden afzonderlijke onderdelen als woningmarktmonitor en het Achterhoekse woon-leefbaarheidsonderzoek (AWLO) samengevoegd. Enkele hoofdindicatoren worden opgenomen in de Achterhoek Monitor die in voorbereiding is.
Dorpshart Wehl	Regionaal Versterken van het kernwinkelgebied van Wehl door onder andere te concentreren op speciaalzaken. Wehl ontwikkelen als regionaal recreatief knooppunt waarbij het Kerkplein wordt ontwikkeld naar aantrekkelijk groen verblijfsgebied.
Groenlo, een vitaal centrum voor onze inwoners	Het creëren van een aantrekkelijke binnenstad waar het fijn wonen, werken en recreëren is. Realiseren van fraaie verbindingen naar het hart van de vesting: De Markt, het verblijfgebied van de stad.
Leefsamen	Deze unieke publiek-private samenwerking in de Achterhoek kan gezien worden als nutsvoorziening voor ouderen, met een grote mate van sociale activatie van naasten waardoor er op zowel economisch als sociaal vlak veel effecten zijn. Dit project bestaat uit meerdere deelprojecten die in uitvoering of in ontwikkeling zijn.
Zorgeloos Samenwonen in de Kattenberg	Het woongebouw Kattenberg (28 woningen) in Aalten in de nabije toekomst inzetten als aanleun wooncomplex (bij een verpleeghuis) waarbij sprake is van zorgeloos samenwonen in een uniek woonconcept voor relaties waarbij één van de partners dementie heeft.
Heuvelstraat Silvolde	Wonion en medeaanvragers bouwen 28 nul-op-de-meter-woningen (NOM) circulair en in een optimaal verduurzaamde en klimaatadaptieve woonstraat. Hierbij is sprake van een gesloten waterkringloop en een

	duurzame lokale energievoorziening met opslagcapaciteit om zo veel mogelijk zelfvoorzienend te zijn. De regionale impact is o.a. het gevolg van opschaling van kennis door samenwerking met lokale organisaties op de verschillende innovatieve onderdelen. Opgebouwde kennis (d.m.v. monitoring en dataverzameling) wordt gekoppeld aan het onderwijsprogramma van Saxion.
One Stop Shop Achterhoek	De One Stop Shop voor woningverduurzaming is een ontzorgconcept gericht op particuliere woningeigenaren om ze te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Hier kan je terecht voor het gehele proces van verduurzaming van je totale woning. Via een persoonlijke inlog in een bewonersportaal doorloop je stap voor stap het gehele traject. Van het eerste aanbod, tot de opname van de woning, de financiering en de uitvoering. Alles, op een plek.
Gebied zoekt ondernemende bewoner	Toekomstige leefbaarheid en vitaliteit van het gebied versterken door een gezondere mix in bevolkingsopbouw te bevorderen. Dat wordt bereikt door vastgoed in het buitengebied naar behoefte te transformeren naar betaalbare woon-en bedrijfsruimte.
Flexwonen in de Achterhoek	Snelle beschikbaarheid van tijdelijke woonaccommodaties (flexwoningen) in met name dorpen, buurtschappen en kleine kernen voor sociale bindingen en versterking van de leefbaarheid met 2 doelgroepen: Jongeren en senioren. Met flexwonen onstaat schakelmogelijkheid en wordt toekomstbestendig circulair en duurzaam gebouwd.
Volkshuisvestingsfonds	De Achterhoek heeft een forse opgave op herstructurering van een deels verouderde woningvoorraad. Deze woningen kennen een relatief hoog gasverbruik en een verhoudingsgewijs groot aandeel ouderen in de bevolking geeft een aarzeling op renovatie en verduurzaming. Dit project geeft mede invulling aan deze opgave. Doelen daarbij zijn: vergroting van de kwaliteit van wonen, meer levensloop geschikt maken van woningen, reductie van energiegebruik (voorbereiding op energietransitie) en een meer aantrekkelijk woonomgeving met klimaatadaptatie en sociale cohesie. Het project kent drie deelplannen in de gemeenten Berkelland, Bronckhorst en Doetinchem en betreft de verbetering van particuliere woningen in de kwetsbare delen van deze gemeenten.
Heerlijk thuis in huis	Heerlijk in huis bestaat uit een digitaal regionaal informatiepunt, inspiratie en advies, een contactpunt voor vragen over oplossingen voor een toekomstbestendig thuis en doorverwijzing naar regionale en lokale organisaties voor advies/ondersteuning. In alle deelnemende gemeenten worden jaarlijks en 3 jaar lang ca. 2000 huishoudens aangeschreven. In de communicatie en uitvoering van de aanpak wordt de verbinding gezocht met lopende projecten die bijdragen aan de doelstelling.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Baanbrekende aanpak	In vervolg op het pilotproject Sleutel tot een energieneutrale woning is eind 2022 een start gemaakt met de zogenaamde Baanbrekende aanpak. Dit is een programmatisch grootschalig meerjarig traject voor verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Deze verduurzaming draagt bij aan de uiteindelijk beoogde warmtetransitie van woningen. De eerste programmalijn, genaamd One Stop Shop, is in gang gezet. Daarbij worden consortia van bedrijven ingezet die via een One Stop Shop formule verduurzamingspakketten voor specifieke woningsegmenten aan particuliere eigenaren aan gaan bieden. In 2023 zal een tweede programmalijn uit deze Baanbrekende aanpakstrategie in werking gaan. Daarbij zal een nieuwe doelgroep van woningeigenaren worden bediend.
Biobased bouwen	Met het oog op de afgesproken klimaatdoelen is het belang van circulair bouwen en daarbij het gebruik van biobased materialen groter geworden. Binnen de Achterhoek bestaan ideeën voor een regionaal ketenproject Biobased bouwen. In het voorjaar van 2022 is een eerste aftrap voor de realisatie daarvan gegeven. In vervolg daarop zal een project worden uitgewerkt wat in 2023 van start zal gaan. Dit gebeurt in samenwerking met de thematafel circulaire economie.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	20.591.957	3.127.013	1.088.655	24.807.625

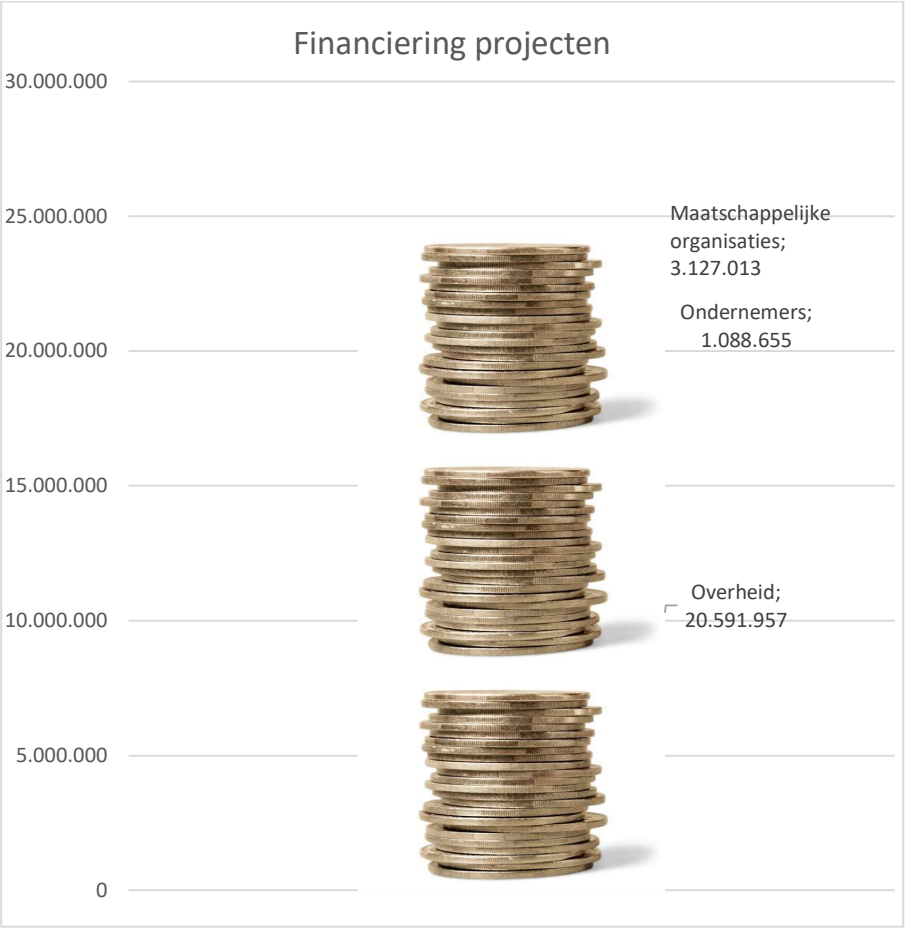

3.2 Circulaire economie & energietransitie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Visie 2030

In het Akkoord van Groenlo is afgesproken om als Achterhoek al in 2030 energieneutraal te zijn. Het omgaan met grondstoffen en afval volgens het kringloopprincipe is een essentieel onderdeel van een klimaat-vriendelijke economie. Gerelateerd hieraan is onze ambitie om voorop te blijven lopen op het gebied van circulaire landbouw.

Wat willen we bereiken?

In 2030 wekt de Achterhoek haar eigen energie op, is afval een grondstof geworden en is er meer biodiversiteit door minder emissies. Met deze ambitie groeit de Achterhoek uit tot de schoonste regio van het land. In 2030 wordt afval niet langer als een probleem of als een kostenpost gezien, maar als een nuttige grondstof. Energie wordt duurzaam opgewekt en bij het gebruik ervan staat besparing centraal. We verminderen emissies en creëren zo ruimte voor een grotere biodiversiteit. Ook voor (agrarische) bedrijven is dit interessant om nieuwe, circulaire verdienmodellen te kunnen ontwikkelen.

Hoe gaan we dat doen?

Het landelijk klimaatakkoord wordt door dertig regio's uitgewerkt naar regionale doelen voor energiebesparing en grootschalige energieopwekking. Om de Achterhoek aardgasloos te maken, wordt een regionaal warmteplan opgesteld; voor wijken en dorpen wordt gekeken wat nodig is. Ook komt er een regionaal windturbineplan. Het (verbrede) energieloket zorgt voor bewustwording bij inwoners en bedrijven, geeft integrale adviezen over de woning en begeleidt inwoners bij de realisatie. De focus ligt daarbij op de bestaande woningvoorraad om zo de energiedoelstelling te kunnen halen.

In 2030 is de Achterhoek koploper in de kringlooplandbouw, doordat 80% van de agrarische ondernemingen hierbij is aangesloten. De Achterhoek loopt nu al voorop dankzij projecten als de Vruchtbare Kringloop (deelname door circa 300 agrarische bedrijven), Kunstmestvrije Achterhoek, Groene Kenniswerkplaats met het Zone.college en Proefboerderij De Marke. Deze projecten worden doorontwikkeld tot een vitaal ecosysteem voor kringlooplandbouw, met De Marke als open innovatie- en kenniscentrum. We blijven nieuwe pilots op het gebied van kringlooplandbouw ontwikkelen en bevorderen daarmee de biodiversiteit.

De bedrijvenparken dragen bij door circulair te worden als efficiënt werkende en zelfvoorzienende ecosystemen; als eerste drie bedrijvenparken in Berkelland, Doetinchem en Oost Gelre. Ook de bouw draagt bij aan circulaire economie; door het vroegtijdig inventariseren van te slopen gebouwen wordt duidelijk hoeveel en welke materialen voorhanden zijn voor hergebruik. De opzet van een Grondstoffenbank en een Materialenwerkplaats zijn hiervoor in voorbereiding.

Te bereiken maatschappelijk effect

In 2030 wekt de Achterhoek haar eigen energie op, is afval een grondstof geworden en is er meer biodiversiteit door minder emissies.

Sub-doelen Circulaire economie en energietransitie

Sub-doelen 2030	Meetbare parameters
De Achterhoek is energieneutraal.	Hoeveelheid energie die verbruikt wordt in de Achterhoek, die nog niet in de regio met hernieuwbare bronnen wordt opgewekt (bron is beschikbaar).
De Achterhoek is koploper gebleven in de kringloop-landbouw.	Aantal agrarische ondernemingen dat hun activiteiten koppelt aan verantwoord omgaan met bodemwaterlucht en natuurkwaliteit is opgelopen tot 80% (nu 10%).
Bedrijvenparken zijn efficiënt werkende ecosystemen en zijn zelfvoorzienend.	Aantal bedrijvenparken (ondernemingen) dat individueel en/of samen in de directe omgeving en met hun ketenpartners verantwoord omgaat met grondstoffen en afval tot een minimum beperken.
In de Achterhoek wordt circulair omgegaan met vastgoed en infrastructuur.	Aantal gebouwen en infrastructurele projecten dat circulair ontwikkeld, gebruikt en hergebruikt wordt.

Aanpak voor 2023

Binnen circulaire economie & energietransitie werken we in 2023 langs 3 lijnen: Agro Food, Bouw en infra en Energietransitie

Agro Food

De Achterhoek is koploper in de ontwikkeling van praktische oplossingen voor kringlooplandbouw. De basis daarvoor is een ecosysteem met goede samenwerking tussen kennisinstellingen, Achterhoekse (technische) bedrijven, overheden en de primaire sector. In de regio worden doorlopend experimenten uitgevoerd, zowel voor innovatieve ideeën als opschaling van innovaties en met aandacht voor een gezond verdienmodel. Daar blijven we in investeren. In 2023 wordt de verbinding van landbouw naar duurzame voedselsystemen uitgewerkt. Duurzaam geproduceerd voedsel vraagt om duurzame consumptie, om onze natuurlijke hulpbronnen ook duurzaam te kunnen beheren. Dat gaat ons mede richting geven voor de transitie van landbouw in het landelijk gebied. Zo werken we naast het bieden van toekomstperspectief voor (jonge) boeren, ook aan het klimaat en de kwaliteit van onze leefomgeving.

Bouw en Infra

De inzet van de transitie naar een circulaire economie is gericht op besparing van primaire grondstoffen door zoveel mogelijk gebruik te maken van hernieuwbare en bestaande materialen en afval te voorkomen. Eén van de sporen die in 2022 is verkend en in 2023 wordt doorgezet is de toepassing van biogrondstoffen en biobased materialen in de bouw en infra wereld. Onze regio met een sterke agrosector en innovatieve maak- en bouwbedrijven biedt kansen om de gehele keten van productie, verwerking en toepassing van (lokaal geproduceerde) biogrondstoffen te ontwikkelen. De aanpak is gericht op opschaling voor de verschillende onderdelen in de keten en stimuleren van de vraag. Voor dat laatste is meer bekendheid van de mogelijkheden van de biogrondstoffen nodig, demonstraties, certificering van materialen en vernieuwend opdrachtgeverschap bij lokale overheden en woningbouwcorporaties.

Naast hernieuwbare grondstoffen blijft hergebruik van materialen een belangrijk speerpunt. Dat is breder dan alleen bij bouw en infra, bijvoorbeeld ook voor bedrijven en bedrijvenparken in de Achterhoek. De ervaringen uit projecten zoals reststroominventarisator en circulaire, toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn in 2022 vertaald in een aanpak die breed wordt uitgezet richting bedrijven en bedrijventerreinen.

Om deze ontwikkelingen aan te jagen blijven we bouwen aan regionale netwerken zoals Cirkelregio Achterhoek en samenwerking met Samenwerkende Industriële Kringen Achterhoek (SIKA) en (kennis-)netwerken in omliggende regio's. Dat hebben we nodig om de ontwikkelingen in de Achterhoek te versnellen en impact te hebben. Een randvoorwaarde voor de het realiseren van alle ambities is het hebben van voldoende vakmensen.

Samen met onderwijsinstellingen, ondernemers en overheden gaan we aan de slag om vakmensen op te leiden en mensen om of bij te scholen.

Energietransitie
Grootschalige opwekking van hernieuwbare energie wordt uitgewerkt in de Regionale Energie Strategie (RES Achterhoek), door de betrokken overheden. Aan de thematafel wordt gewerkt aan oplossingsrichtingen om duurzaam opgewekte energie maximaal te benutten. De beperkingen in de bestaande netwerkinfrastructuur vragen om slimme combinaties zoals energiebesparing, flexibele consumptie en opslag van energie. Dat geldt voor lokale kernen waar inzet van alternatieve energiebronnen wordt verkend. In de landbouw draagt duurzame energie bij aan het verduurzamen van de bedrijfsvoering. Voor bedrijven en op bedrijvenparken werken regionale partners samen aan versnelling van energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Reductie emissies en biodiversiteitsherstel
Voor de drie bovenstaande thema's zijn reductie van broeikasgasemissies in zijn algemeenheid en specifiek stikstof en koolstofdioxide (CO_2) onderliggende doelen. Nieuwe oplossingen worden verwacht een bijdrage te leveren aan de reductie van emissies. Voor koolstofdioxide geldt dat het onderdeel is van de landelijke klimaatdoelstellingen om in 2030 tot een reductie van 55% te komen. In de regio gaan we in gesprek met verschillende regionale partijen (3O-breed) welke activiteiten daarvoor ontwikkeld kunnen worden, met aandacht voor inzet door inwoners. Reductie van broeikasgassen is een belangrijke voorwaarde voor herstel van biodiversiteit. Met regionale partners wordt onderzocht hoe nieuwe oplossingen, andere aanpak of door transformatie van (bedrijfs)processen wordt bijgedragen aan meer biodiversiteit.

Projecten Circulaire economie & energietransitie

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2022-2023 worden uitgevoerd om de doelen van de thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via Board en indien nodig de (Achterhoek) Raad. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2022 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Kunstmestvrije Achterhoek	Het verduurzamen van de mineralenkringloop en de landbouwsector in de Achterhoek. Dit doen we door de import van kunstmest te vervangen door lokaal geproduceerde meststoffen op basis van mineralen herwonnen uit varkensmest. Dit project is onderdeel van het 6e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, waardoor het de aandacht heeft van de landelijke overheid en Europa.
Innovatiecentrum de Marke	De Achterhoek ontwikkelt zich tot nationale koploper in innovatie en kennisontwikkeling op de terreinen kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw en precisielandbouw. Die koploperpositie dankt de Achterhoek aan een effectief open innovatiesysteem waarin boeren, bedrijfsleven, kennisinstellingen, onderwijs, ketenpartijen en overheden samen grenzen verleggen. De Marke is spil, kenniscentrum en innovatiehub in dit innovatie-eco-agrosysteem.
Groene leerkenniswerkplaats (GLKWP)	De Achterhoek is aangewezen als agro-innovatieregio voor kringlooplandbouw. Het agro-onderwijs wil daar volledig op aansluiten door een sterke samenwerking met de innovatieve agrosector. Om ook praktijk-rijk te kunnen leren moet het onderwijs veel meer plaatsvinden buiten het schoolgebouw. De hybride leervormen en toekomstbestendig onderwijs worden vormgegeven in de samenwerking tussen de onderwijsinstelling en een groot aantal bedrijven. Waaronder de 300 boeren en loonwerkers verenigd in de VKA en de Marke, toeleveranciers

	waaronder ForFarmers en afnemers waaronder Friesland Campina. Hierbij is maximaal synergie gezocht met andere lopende projecten en samenwerkingsvormen.
Werken aan toekomstgerichte erven in de Achterhoek	Het programma richt zich op het in gesprek komen met de bewoners van de erven in het buitengebied, samen met hen de aanzet te geven tot het realiseren van een toekomstgericht erf en daarmee een vitaal buitengebied.
Duurzame Eiwitproductie Achterhoek	Het project richt op het ontwikkelen van een nieuwe, innovatieve methode voor het op industriële schaal telen van meelwormen als duurzame bron van eiwit en vet. Deze wordt als concept ontwikkeld in de bestaande voormalige, leegstaande varkensstal.
Onderzoek Eco Accu Storage Packs als congestie oplosser	Het circulair maken van afgedankte lood-zuur accu's. Het ontwikkelen van een methodiek om op een duurzame wijze de congestie in het Achterhoekse stroomnet weg te nemen die nu een serieuze belemmering is voor de voortgang van de regionale energietransitie. De ontwikkeling van een manier voor het vergroten van de efficiëntie van autonome systemen voor de opwekking van hernieuwbare energie. Bijdragen aan het sneller vergroten van het aandeel hernieuwbare energie in de regio. De ontwikkeling van management- en andere methodieken die de verliezen aan hernieuwbare energie minimaliseren die onvermijdelijk optreden bij het gebruik van accu als balancering voor de benutting van op locatie opgewekte energie door verschillende soorten ondernemingen

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Biobased bouwen Achterhoek	De uitwerking van een ketenaanpak gericht op biobased bouwen, met landbouw, maak- en bouwindustrie in samenwerking met overheden en onderwijs. Dit gebeurt iin samenwerking met de thematafel wonen en vastgoed. Zie ook daar voor een uitgebreidere omschrijving.
Circulaire samenwerking op reststromen	Aanpak/versnelling op hergebruik van reststromen in woningbouw en bij bedrijven/werklocaties, aandacht voor regionale aanpak
Aanjagen energietransitie	Initiatief(ven) om te komen tot oplossingsrichtingen/slimme combinaties voor maximaal benutten van duurzaam opgewekte energie, opslag, energiebesparing en/of (collectief) benutten van duurzame energie (o.a. Zon op Erf).
Transitie kringlooplandbouw/ Ketenaanpak agro food	Doorlopende experimenten (oa m.b.t. klimaat) gericht op innovatie, opschaling en/of duurzame verdienmodellen in transitie naar kringlooplandbouw. Doorontwikkelen naar een agro food-aanpak
Aanpak gericht op stimuleren reductie emissies en toename van biodiversiteit	Stimuleren toepassen CO2-reductie tools en aanpak (waaronder koolstofopslag) Aandacht/bewustwording van biodiversiteit, kansen in beeld brengen en stimuleren van toepassing van concrete oplossingen

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	5.703.499	445.974	2.872.190	9.021.663

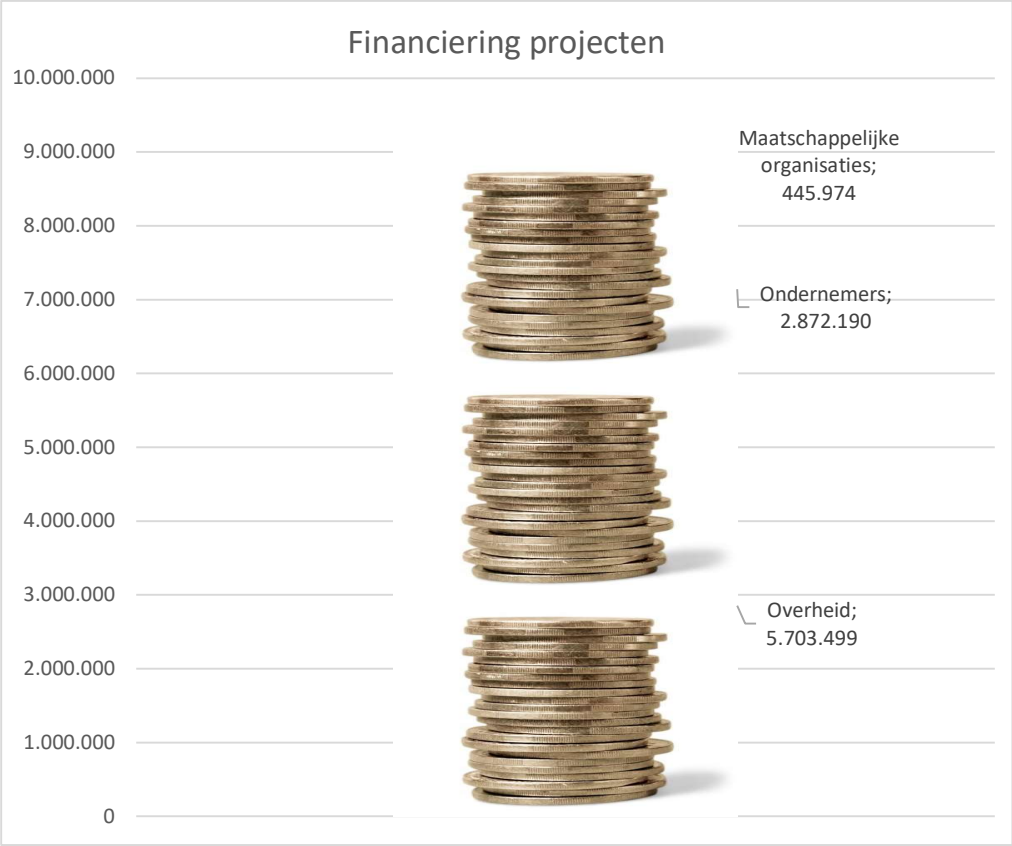

3.3 Gezondste Regio

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Visie 2030

De gezondheidszorg in de Achterhoek is van hoog niveau. Maar om voorbereid te zijn op de toekomst, waarbij er meer ouderen zijn en minder personeel, zullen we nog iets anders moeten doen. We richten ons op vernieuwing en verbetering binnen zorg en welzijn zodat de gezondheid van de Achterhoekse inwoners kan toenemen. We werken hiervoor aan een integrale agenda met doelen voor de lange termijn. We hanteren twee pijlers: preventie en zorginnovatie. Door te investeren in preventie kunnen we een groot aantal ziektes voorkomen, waardoor minder ingrijpen nodig is. Door een gezonde leefstijl (gezonde voeding, niet roken, matig met alcohol en voldoende bewegen) in het dagelijks leven te integreren, zal op de lange termijn minder zorg (ingrepen, medicijnen, hulpmiddelen) nodig zijn. Daarnaast biedt zorginnovatie de mogelijkheid voor slimme oplossingen zodat alle inwoners van de Achterhoek goede zorg kunnen blijven ontvangen, ook in 2030. Denk aan zorg op afstand via computer of tablet en de ontwikkeling van een digitale, veilige en persoonlijke gezondheidsomgeving.

Wat willen we bereiken?

Er heeft in 2030 een verschuiving plaatsgevonden naar slimmere zorg en het voorkomen van ziekten. Het zogenoemde 'prevent model' geeft aan hoe preventie op alle groepen binnen de samenleving kan worden toegepast en welke resultaten behaald kunnen worden. We zetten in op de filosofie van 'positieve gezondheid', met andere woorden het vermogen van mensen zich aan te passen en zelf regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. De 'gezondheidspiramide' geeft een nieuwe visie op de organisatie rondom gezondheid en zorg. Het vertrekpunt is voorkomen dat mensen ziek worden en zorg nodig hebben. Door op alle niveaus te investeren in leefstijl, preventie, gezondheid en gedrag kan een groot deel van de ziekte- en behandelkosten vermeden worden. Extra aandacht gaat daarbij uit naar mensen met de grootste gezondheidsachterstand, zoals de groep met een lage sociaaleconomische status. Door het stimuleren van een gezonde leefstijl hopen we het ziekteverzuim terug te dringen en daarmee de arbeidsparticipatie te verhogen.

Hoe gaan we dat doen?

We werken aan verbindingen tussen het zorgen voor de gevolgen van een aandoening (care), het genezen van een aandoening (cure) en het voorkomen van een aandoening (preventie), zodat een integrale aanpak ontstaat. Hierbij investeren we in de samenwerking tussen partijen en aanbieders die op verschillende plaatsen in de keten werken. Op deze wijze is het mogelijk kennis en middelen richting preventie te verschuiven. De projecten die er komen, worden getoetst op hun bijdrage aan een gezonde leefstijl, vitale gemeenschappen en het slim begeleiden van gezondheidsproblemen. Een mooi voorbeeld is Achterhoek in Beweging, een programma dat nauw aansluit bij de doelstelling van de thematafel. Het verzamelen en analyseren van data over leefstijl, gedrag en gezondheid van de bevolking zijn belangrijk, zodat we weten waar we staan en waaraan we moeten werken.

Te bereiken maatschappelijk effect

Er heeft in 2030 een verschuiving plaatsgevonden naar slimmere zorg en het voorkomen van ziekten.

Sub-doelen Gezondste Regio

Sub-doelen 2030	Meetbare parameters
De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie.	Gezonde leefstijl: 95% van de jeugd heeft in 2025 een gezonde leefstijl 72% van de Achterhoekers beweegt in 2025 voldoende (2016: 66,7 %).
Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid.	Zelfredzaamheid en sociale omgeving: 94% van de Achterhoekers voelt zich in 2025 verbonden met anderen.
Er is een stimulerend, bereikbaar en betaalbaar netwerk van gezondheids- en ondersteunings-diensten beschikbaar voor de Achterhoeker.	Chronisch zieken die gebruik maken van zorg op afstand gebruiken 30% minder medische zorg en ervaren meer regie over hun eigen gezondheid. Het ziekteverzuim ligt in de Achterhoek lager dan bij soortgelijke bedrijven elders.

Aanpak voor 2023

Om de drie subdoelen te gaan bereiken gaan we de volgende stappen in 2023 zetten:

Achterhoek Gezond

Achterhoek Gezond geeft handen en voeten aan de gezamenlijke visie op zorg en gezondheid 'Samen langer gelukkig en gezond leven in de Achterhoek'. Achterhoek Gezond (het Kavelmodel) zet in op het duurzaam verbeteren van de gezondheid van inwoners in de Achterhoek. Daarbij wordt de organisatie, financiering en monitoring van de zorg anders ingericht. Namelijk op meer maatwerk en behoud van gezondheid. Passend bij het credo: 'Voorkomen is beter dan genezen'. Het Kavelplan is een meerjarenplan, waarbij verschillende domeinen van zorg en gezondheid worden aangepakt maar waarbij ook domeinen wonen, werken, leren en meedoen belangrijk zijn. Daarmee komt meer focus op gezondheid. De verwachting is dat in 2023 een doorkijk kan worden gegeven wat er nodig is om deze beweging duurzaam te borgen in de Achterhoek.

Stimuleren van digitalisering van Achterhoekers

Om gezondheidsverschillen te verkleinen is het nodig om Achterhoekers met een achterstand op het gebied van digivaardigheid te ondersteunen. Dit doen we door het aanpakken van de belangrijkste knelpunten op het vlak van digitale vaardigheden en het onvoldoende benutten van digitale mogelijkheden en technologische oplossingen in huis. Hiervoor ontwikkelen wij in samenwerking met de stakeholders; inwoners, overheden, onderwijs, ondernemers en (zorg)organisaties een regionale infrastructuur met een lokale invulling in aansluiting op lokale initiatieven en netwerken. Verwacht wordt dat dit project in de zomer van 2022 kan starten.

Regionaal Preventieakkoord Achterhoek

In 2020 is het regionaal preventieakkoord Achterhoek opgesteld met meer dan 80 partners uit de Achterhoek. Door de coronacrisis heeft coördinatie dit regionale preventie akkoord langere tijd stil gelegen. Wel zijn lokale akkoorden opgestart, vaak in nauwe verbinding met de lokale beweeg- en sportakkoorden. Verwacht wordt dat een netwerkorganisatie rondom het Preventie Akkoord Achterhoek kan helpen waar kennisdelen, inspireren, afstemmen en afspraken maken centraal staan om de ambities van het regionale preventie akkoord te kunnen verwezenlijken.

Projecten Gezondste Regio

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2022-2023 worden uitgevoerd om de doelen van de thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via Board en indien nodig de (Achterhoek) Raad. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2022 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Achterhoek Monitor thema Gezondste Regio	Data en informatie verzamelen en analyseren vanuit het sociaal domein, cure en care zodat er inzicht komt in de gezondheid en zorg van de hele populatie van de Achterhoek en dat er programmasturing kan plaats vinden. Enkele hoofdindicatoren worden opgenomen in de Achterhoek Monitor.
Fit veur altied	Dit project richt zich op gezondheid en fitheid van de beroepsbevolking binnen de regio Achterhoek. Dit wordt gerealiseerd door het vormen van een regionaal, op beweging en preventie gericht ondersteuningssysteem voor werkgevers én hun werknemers. Dit systeem bestaat nog niet, maar de ingrediënten zijn er al wel.
Preventie Akkoord Achterhoek	Een Achterhoeks Preventie akkoord waar resultaatafspraken in staan waarop de ondertekenaars aanspreekbaar zijn. Als leidraad is het Nationaal Preventie Akkoord gebruikt met aanvullend de Achterhoekse thema's schulden aanpak, meedoen en weerbaarheid. Het Achterhoekse Preventie Akkoord sluit nauw aan bij het vernieuwde Achterhoekse Beweeg- en Sport Akkoord.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Digivaardige Achterhoekers	Door een gezamenlijke aanpak vanuit de thematafels Onderwijs & Arbeidsmarkt en De Gezondste Regio hebben de inwoners de mogelijkheid om zowel via fysieke en online interventies hun digivaardigheid te vergroten.
Netwerkorganisatie Regionaal Preventie Akkoord	Coördinatie van regionaal preventie akkoord in nauwe samenhang met regionaal beweeg- en sportakkoord en beleid en uitvoering van volksgezondheid.
Achterhoek Gezond	Brede programma beweging om duurzaam te komen naar meer gezondheid voor inwoners.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	532.830	534.360	10.000	1.077.190

Programma 4

Bedrijfsvoering en rente

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Te bereiken effect

Wij willen begrotingsevenwicht binnen de bij andere programma's nagestreefde doelstellingen en met een minimale bijdrage van de gemeenten een maximaal resultaat behalen. De kosten en opbrengsten moeten elkaar, gezien de beperkte financiële armslag, zoveel mogelijk in evenwicht houden.

Prestatie-/resultaatafspraken per activiteit Regio Achterhoek

Voor de activiteiten die Regio Achterhoek uitvoert gelden de volgende afspraken voor 2023:

Activiteit	Prestatie-/resultaatafspraak
Incidentele financiering	Realiseren van begrotingsevenwicht.
Algemeen financieel beleid	• Voldoen aan wettelijke kaders (rechtmatigheid) • Continu verbeteren van de beleidscyclus • Adequate bedrijfsvoering • Uitvoeren van interne controles • Verantwoording van de uitgaven.
Treasury	Beheren van de financiële middelen.

Kosten en financiering Regio Achterhoek

Begroting Regio Achterhoek (deel 2) Programma 4: Bedrijfsvoering en rente	R 2021	B 2022	B 2023
Lasten (A)	447.000	433.000	422.000
Baten derden (B)	407.000	371.000	376.000
Subtotaal (B-A)	-40.000	-62.000	-46.000
Bijdragen gemeenten en Provincie (C)	-4.000	0	0
Saldo van baten en lasten (B-A+C)	-44.000	-62.000	-46.000
Onttrekkingen reserves	59.000	62.000	46.000
Toevoegingen reserves	-15.000	-	-
Resultaat	0	0	0

Toelichting

De mutatie reserve (€ 46.000) betreft een onttrekking aan de reserve doorontwikkeling vanwege loonkosten voor maatwerkoplossingen € 41.000 (AB besluit december 2019) vermeerdert met een onttrekking van € 5.000 aan reserve onderhoud huisvesting voor onvoorziene incidentele huisvestingskosten.

De kosten voor bedrijfsvoering betreffen de kosten voor leiding en ondersteuning en huisvesting. Van deze kosten is een bedrag van € 291.000 overhead. Voor een nadere toelichting wordt u verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering en het taakveldenoverzicht in de bijlagen.

Deel 2

Beleidsbegroting

Paragrafen

1 Paragraaf weerstands-vermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen om (incidentele) financiële tegenvallers te kunnen opvangen om taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om niet begrote kosten te dekken) en de risico's (waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten). Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van Regio Achterhoek.

1.1 Beleid

In de nota "reserves en voorzieningen" van december 2019 zijn kaders gegeven hoe met het vermogen van Regio Achterhoek kan en mag worden omgegaan. Door het algemeen bestuur is bepaald dat het maximaal te reserveren bedrag voor weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een weerstandsratio van 1,4 * de benodigde weerstandscapaciteit (AB 17 december 2021), ofwel op basis van de huidige begroting 2023 € 358.000. Een surplus wordt uitbetaald als de weerstandsratio boven de 1,4 uitkomt. Dit wordt jaarlijks bepaald bij het vaststellen van de begroting en wordt bepaald op basis van het laatste jaar van het meerjarenbeeld rekening houdend met de effecten van inmiddels genomen bestuursbesluiten met financiële gevolgen voor volgende jaren

1.2 Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij besteedbaar deel van de algemene reserve vermeerderd met stille reserves en met onvoorziene posten.

	2022	2023	2024	2025	2026
Per 31 december					
Vrij besteedbaar deel alg. reserve	255.000	255.000	255.000	255.000	255.000
Stille reserves	memorie	memorie	memorie	memorie	memorie
Onvoorzien	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Weerstandscapaciteit	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000

1.3 Risico's

Door middel van sessies met de medewerkers zijn de risico's bij Regio Achterhoek in kaart gebracht. Er is een inschatting gemaakt van de kans dat de gebeurtenis daadwerkelijk plaatsvindt en de (financiële) impact daarvan. De 5 meest belangrijke risico's staan hierna genoemd.

Risico	Kans	Impact (€) per jaar	Beheersmaatregelen
Inzetten van incidenteel beschikbare middelen voor projecten (bijv. krimpgelden); risico's zijn geen politieke keuzes durven maken, tegenstrijdige belangen en het vinden van cofinanciering.	Hoog	Reputatieschade. Geen impact in € voor Regio Achterhoek.	Structuur met Achterhoek Raad, Board en thematafels met 3-O samenwerking voor besluitvorming over projecten.
Als gevolg van een slechtere financiële situatie bij gemeenten bestaat de kans dat Regio Achterhoek een bezuinigings-taakstelling opgelegd krijgt.	Laag	Financiële impact bij een taakstelling van 10% is € 231.000 per jaar.	Bij een bezuinigings-taakstelling zullen structureel maatregelen in gang gezet moeten worden met kans op gevolgen voor wachtgelden.
De gevolgen van de CAO onderhandelingen en premiestijgingen leiden tot hogere personeelskosten dan de door gemeenten gehanteerde systematiek voor gemeenschappelijke regelingen.	Laag	Financiële impact bij 1% afwijking in de uitgangspunten is € 19.000 per jaar (gebaseerd op primaire begroting).	In 2021 hebben de gemeenten ingestemd met een gewijzigde systematiek van loon- en prijsstijgingen.
Bij eigen projecten; projecten zijn niet op tijd af of gemaakte kosten voldoen niet aan subsidievoorwaarden door bijvoorbeeld inkoopeisen of verantwoordingseisen.	Laag	Reputatieschade en evt. financiële schade. Bij afkeuring 2% van de projectkosten is het € 30.000.	Subsidievoorwaarden vooraf duidelijk in beeld hebben. Strenge interne controle op van de stukken conform eisen subsidievoorwaarden.
Risico's rondom personeel; langdurige ziekte of ontslag werknemer.	Middel	Eén zieke of boventallige medewerker kost gemiddeld € 100.000 per jaar	Continue aandacht hiervoor vanuit personeelsbeleid.

Het maximale risicobedrag inclusief structurele effecten bedraagt € 906.500. De genoemde risico's zullen niet tegelijk en ook niet in hun maximale omvang optreden. Om te bepalen welke weerstandscapaciteit benodigd is worden kans, frequentie en risicobedrag tegen elkaar afgezet. Hieruit komt een benodigde weerstandscapaciteit (€ 256.000). Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is wordt een relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's (benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit (begroting 2023 € 263.000). De relatie wordt uitgedrukt in een ratio, waarbij normaliter gestreefd zou moeten worden naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0 (voldoende). De ratio weerstandsvermogen bij Regio Achterhoek is € 263.000 / € 256.000 = 1,03 (voldoende).

Beoordelingstabel

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Overige risico's

Schadeclaim Moram

De zaak Moram betreft een brand bij Moram in 's-Heerenberg in maart 2001. In 2004 heeft het dagelijks bestuur besloten dat dit aspect buiten de opschaling van de brandweertaak blijft en voor rekening van de Regio Achterhoek is. In 2006 is een hoofdprocedure John Deere-Moram gestart met een vrijwaringsprocedure richting de Regio. Deze procedure is in 2016 afgerond en hiermee krijgt de vrijwaringsprocedure tussen Regio en Moram geen vervolg. In 2008 is een tweede claim in de hoofdprocedure Bosman-Moram neergelegd bij de Regio Achterhoek. De vrijwaringsprocedure van Moram richting Regio krijgt geen vervolg (schikking in hoofdprocedure). Er loopt formeel echter nog wel steeds een procedure bij het Gerechtshof in deze zaak, waardoor de zaak op enig moment weer zou kunnen gaan leven. De verwachting dat dit gebeurt, is klein.

In januari 2021 heeft de Regio een stuitingsbrief ontvangen van de verzekeraar van John Deere. Hiermee wordt de verjaring van de (eventuele) vorderingen van John Deere en haar verzekeraars op de Regio wederom gestuit.

1.1 Financiële kengetallen

In de BBV is voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen moet worden voorzien van een toelichting.

Kengetallen 2021-2023:	Rekening 2021	Begroting 2022 primair	Begroting 2022 bijgesteld	Begroting 2023
netto schuldquote (zie I)	-105%	-156%	-190%	-186%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-125%	-183%	-220%	-204%
Solvabiliteitsratio (zie II)	25%	21%	26%	25%
structurele exploitatieruimte (zie III)	1%	0%	0%	0%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt	nvt

Kengetallen meerjarenbegroting:	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
netto schuldquote (zie I)	-185%	-182%	-177%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-205%	-201%	-168%
Solvabiliteitsratio (zie II)	24%	25%	25%
structurele exploitatieruimte (zie III)	0%	0%	0%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

I De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende geleden weergegeven. Een negatieve schuldquote geeft aan dat er sprake is van een overschot aan middelen, dit is bij Regio Achterhoek het geval.

II De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Regio Achterhoek in staat is aan haar financiële verplichting te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe gezonder het bedrijf. Dit percentage blijft redelijk constant.

III De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Dit kengetal geeft aan dat er binnen de begroting van Regio Achterhoek geen structurele vrije ruimte aanwezig is.

1.2 Conclusie weerstandsvermogen

Het geformuleerde plafond voor het weerstandsvermogen is vastgesteld op € 358.000. Het begrote vrij besteedbare deel van de algemene reserve per 31 december 2026 bedraagt € 255.000. De begrote beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2026 bedraagt € 263.000. Er is geen sprake van een surplus van de algemene reserve. De ratio weerstandsvermogen is voldoende.

2 Paragraaf financiering

In deze paragraaf geven we inzicht in het financieringsbeleid van Regio Achterhoek. In de financierings-paragraaf (ook wel treasuryparagraaf) komen achtereenvolgens aan de orde treasurybeheer en financiering.

De beleidskaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie voor Regio Achterhoek zijn vastgelegd in:

- Financiële verordening Regio Achterhoek (2021)
- Treasurystatuut Regio Achterhoek (2011)
- Nota reserves en voorzieningen Regio Achterhoek (2019)

2.1 Treasurybeheer

Het treasurybeheer is (beleids)uitvoering van de treasuryfunctie, binnen de kaders van het huidige financieringsstatuut. De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, financiële geldstromen, de financiële posities en hieraan verbonden risico's. Tot treasuryrisico's behoren renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Deze risico's vloeien voort uit de transacties binnen de treasuryfunctie. De wet fido en het hierop gebaseerde treasurystatuut geven de speelruimte waarbinnen de treasury-activiteiten moeten plaatsvinden. Leningen of garanties mogen alleen uit hoofde van de publieke taak worden verstrekt. Met de komst van het Schatkistbankieren is het uitzetten van overtollige middelen bij financiële instellingen niet meer mogelijk.

2.1.1 Renterisico

Het renterisicobeheer heeft als doelstelling het beperken van de invloed van mogelijke rentewijzigingen op de financiële positie van de organisatie. De wet Fido geeft twee concrete richtlijnen (de renterisiconorm en de kasgeldlimiet) voor het beheersen van renterisico's.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een instrument voor de beheersing van het renterisico bij herfinanciering. Om dit risico te beperken, mag de jaarlijkse verplichte aflossing en renteherziening niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen (rente-risiconorm). Regio Achterhoek heeft geen geldleningen lopen in 2023. Derhalve is er geen renterisico.

Kasgeldlimiet

Om de rentegevoeligheid te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt een maximum aan de omvang van de netto vlottende schuld (kort geld). De netto vlottende schuld mag maximaal 8,2% bedragen van het begrotingstotaal. Daarboven moet lang geld worden aangetrokken. De kasgeldlimiet voor Regio Achterhoek bedraagt voor 2023 € 309.000 (8,2% * € 3.771.000). Regio Achterhoek heeft gemiddeld een overschot aan middelen (vlottende middelen > vlottende schuld) en blijft daarmee binnen de limiet.

Renteschema

		Begroting 2023
Externe rentelasten over korte en lange financiering*		15.000
Externe rentebaten		-15.000
Saldo rentelasten en rentebaten		0
Rentelasten projecten (-/-)	0	
Rentebaten projecten (+)	0	
		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		0
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0
Renteresultaat op taakveld Treasury		0

**Mogelijk moet Regio Achterhoek in 2023 een externe lening aantrekken voor maximaal € 6 ton. Zie nadere toelichting onder 2.2. De rentebaten van de hypotheken dekken dan deze rentelasten.*

2.1.2 Krediet- en liquiditeitenrisico's

Vanaf 10 december 2013 is het Schatkistbankieren ingevoerd en worden alle overtollige middelen aangehouden in de schatkist. Gelden tegen gunstige rentetarieven uitzetten op spaarrekeningen of deposito's bij andere instellingen is met de invoering van Schatkistbankieren niet meertoegestaan.

Onderstaande tabel geeft de liquiditeitsplanning weer:

Stand 1/1 (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Liquide middelen begin	24.842	24.311	23.796	23.268	22.732
Ontvangsten	2.882	2.941	2.972	3.009	3.046
Uitgaven	3.413	3.456	3.500	3.545	3.590
Liquide middelen eind	24.311	23.796	23.268	22.732	22.188

Bij het verloop van de liquiditeitsplanning is nog geen rekening gehouden met nog te nemen besluitenover de inzet van het investeringsfonds als cofinanciering voor projecten. Daarnaast is er ook geen rekening gehouden met nog te nemen besluiten over de inzet van de middelen van de RegioDeal en gebiedsopgavegelden voor projecten. Het begrote saldo van het investeringsfonds is per 31 december 2023 ruim € 6 miljoen. Eind 2021 is er nog € 16 miljoen voorschot RegioDeal en Gebiedopgavemiddelen aanwezig op de balans.

2.2 Financiering

De aanwezig activa worden eerst met eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves) en vervolgens met vreemd vermogen (voorzieningen en langlopende schulden) gefinancierd. Regio Achterhoek heeft momenteel geen geldleningen aangetrokken.

In navolgende tabel wordt het jaarlijkse financieringstekort c.q. -overschot op de bestaande vaste activa en passiva geschetst.

Stand 31/12 (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Investeringen (bestaand)	0	0	0	0	0
Ambtenarenhypotheken	608	600	592	586	580
Lening project LEADER Achterhoek	370	-	-	-	-
Vervangingsinvesteringen (MJR)	-	-	-	-	-
Nieuw beleid	-	-	-	-	-
Te financieren activa (A)	978	600	592	586	580
Reserves	7.132	6.591	6.267	6.163	6.068
Voorzieningen	21	3	-	-	-
Geldleningen	-	-	-	-	-
Financieringsmiddelen (B)	7.153	6.594	6.267	6.163	6.068
Financieringstekort (A-B)					
Financieringsoverschot (B-A)	6.175	5.994	5.675	5.577	5.488

Uit de tabel blijkt voor de komende jaren dat de activa grotendeels uit ambtenarenhypotheken bestaat. Vanaf januari 2009 zijn geen nieuwe ambtenarenhypotheken meer mogelijk, bestaande hypotheken lopen wel door tot het einde van de contractduur. De substantiële middelen in de reserves omvatten voornamelijk het investeringsfonds. Deze middelen zullen met name worden gebruikt als cofinanciering voor projecten uit de Regio Deal.

De maximale omvang van de aan te trekken geldleningen is bepaald op het totaal van uitstaande hypotheken tegen een rentepercentage van maximaal 4% (bestuursbesluit van 11 november 2002). De aantrekking van geldleningen is gerelateerd aan de uitstaande personeelshypotheken, omdat de personeelshypotheken niet direct contant kunnen worden gemaakt. De financiering geschiedt namelijk nu nog door middel van interne financiering. Als zicht is op de inzet van de middelen van het investeringsfonds ontstaat een maximale financieringsbehoefte van € 6 ton (stand hypotheken per 31-12-2022 € 608.000).

2.3 Conclusie

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat Regio Achterhoek bij ongewijzigde voortzetting van het (financierings-) beleid geen risico loopt. Door de vele aflossingen op hypotheken de afgelopen jaren, wordt het eventueel te financieren bedrag steeds lager (per 31-21-2022 maximaal € 6 ton).

3 Paragraaf bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Hierbij staat het belang van een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer voorop. De organisatie is voortdurend in verandering door de dynamiek in het openbaar bestuur en de ontwikkelingen in de samenleving. Dat vraagt een organisatie die daarmee om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. Het Algemeen Bestuur heeft een hierbij een kaderstellende en controlerende taak.

3.1 Wat doen we daarvoor?

Planning & control en administratie

De financiële werkzaamheden bestaan uit het opstellen en bewaken van de begroting, de jaarrekening, rapportages, interne controle, verordeningen, externe contacten, inbreng van financiële expertise bij projecten en het voeren van de financiële administratie.

Personeelszaken en automatisering

Voor de salarisadministratie en personeelsbeleid is een contract afgesloten met gemeente Doetinchem. Voor de automatisering is eveneens een contract afgesloten met gemeente Doetinchem voor het gebruik van netwerkfaciliteiten, ondersteuning en voor de basis hardware (computer inclusief toebehoren). De kosten voor speciale software (financieel pakket, etc.) komen voor rekening van Regio Achterhoek.

Secretariaat

Het secretariaat verzorgt de correspondentie en agendabeheer voor het bestuur, de secretaris en de programmaonderdelen. In de huidige samenstelling is continu bezetting gerealiseerd.

Archief

De archiefwerkzaamheden bestaan uit het duurzaam bewaren, ontsluiten en beschikbaar stellen van archief-stukken. De digitalisering van archieven is een belangrijk aandachtspunt.

3.2 Wat mag het kosten?

Volgens de richtlijnen in de financiële verordening worden onderstaande kosten in de paragraaf opgenomen.

	Begroting 2022	Begroting 2023
Inhuur derden	28.000	28.000
Huisvestingskosten	49.180	48.785
Automatiseringskosten (incl. printer)	58.500	58.500
Budgetten voor bestuur (incl. bijeenkomsten colleges en raden)	14.500	14.500
Accountantskosten	13.000	13.000

Voor de omvang, opbouw en ontwikkeling van het personeelsbestand en de loonkosten wordt verwezen naar het formatieplan in de bijlagen.

4 Paragraaf subsidies

1.2 Subsidiemogelijkheden voor projecten

Voor projecten die in de Achterhoek worden uitgevoerd bestaan er verschillende subsidiestromen bij verschillende organisaties. In deze paragraaf wordt ter informatie aangegeven welke mogelijkheden er zoal worden gebruikt voor subsidies. Afhankelijk van de soort subsidie die er wordt aangevraagd voor een project zal er een bijpassende route worden doorlopen voor toekenning van de subsidie. Projectideeën kunnen via de thematafels worden aangedragen.

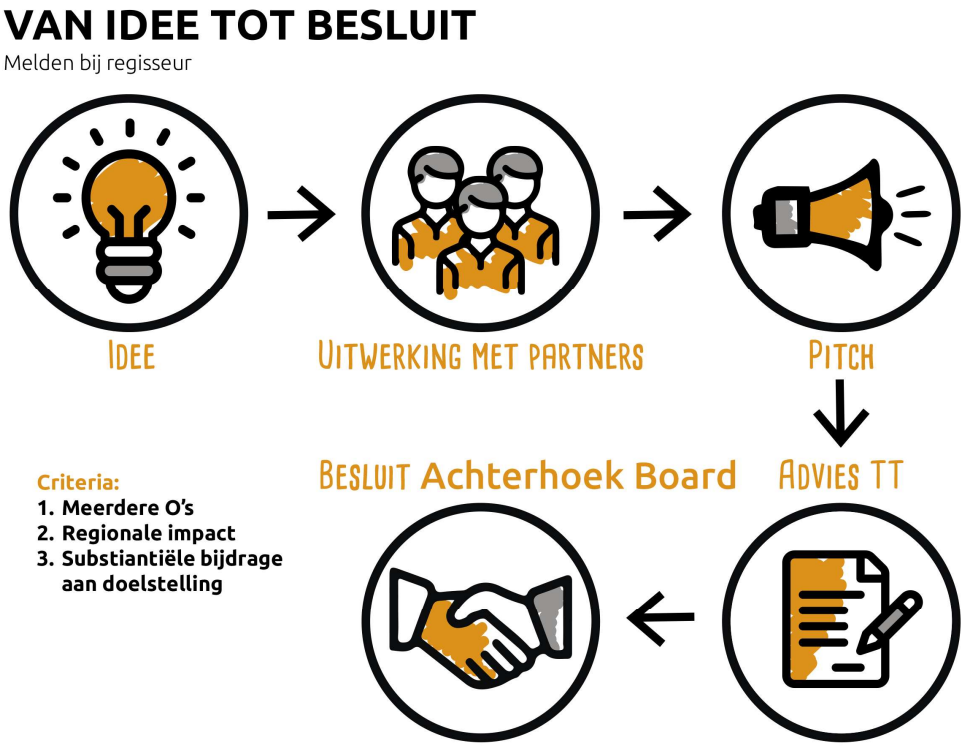

Verloop projectvoorstel

Op het moment dat een projectidee ontstaat wordt dat via een thematafel begeleid tot een volwaardig projectvoorstel met ook een financieringsvoorstel. Hierin is opgenomen welke bijdragen de partners (3 O's) voor hun rekening nemen en voor welk deel een subsidiebijdrage wordt gevraagd. De thematafel leidt het projectvoorstel door naar de Board. Voor de cofinanciering van de overheid zijn er verschillende fondsen/subsidies. Projecten worden ingediend en uitgevoerd door verschillende partners binnen de samenwerking. De uitvoerende partner zorgt zelf voor aanvullende financiering (bijvoorbeeld van gemeenten). Verantwoording vindt plaats op basis van de afgegeven subsidiebeschikking door de uitvoerende partner. Projecten worden gemonitord op hun bijdrage aan de gewenste doelen en op de bijdragen door de 3 O's.

In deze paragraaf worden de verschillende subsidiestromen nader toegelicht. De projecten zelf worden benoemd in de programma's Smart Economy en Smart Living per thema.

1.2.1 Gebiedsopgave Provincie Gelderland

De provincie heeft middelen beschikbaar gesteld voor vijf gebiedsopgaven, waaronder de Achterhoek. In 2021 heeft de provincie 7.2 miljoen aan de Achterhoek beschikt. Deze middelen worden de komende jaren toegekend aan projecten.

De middelen vanuit de Gebiedsopgave zijn gekoppeld aan de RegioDeal en worden ingezet als cofinanciering voor projecten. Projecten komen vanuit het veld. De projecten worden inhoudelijk en financieel kortgesloten met de thematafel en de provincie en voorgelegd aan de Board. Regio Achterhoek beschikt de projecten door aan de aanvrager.

1.2.2 Investeringsfonds

Het investeringsfonds is hoofdzakelijk gevoed met de decentralisatie-uitkering bevolkingsdaling die wij gedurende zeven jaar (hebben) ontvangen van het Rijk. Ook draagt de provincie sinds 2018 vanuit de gebieds-opgave middelen bij in de Governance en in het investeringsfonds van 8RHK ambassadeurs. Deze afspraken lopen tot en met 2023. Tot slot wordt het fonds – zoals afgesproken in de Achterhoek Werkt door 2.0 – zo mogelijk gevoed uit een voordelig jaarsaldo van Regio Achterhoek. Dit is maximaal 0,50 per inwoner per jaar (circa € 130.000).

Van het investeringsfonds wordt jaarlijks € 250.000 ingezet als werkbudget voor de Board en de thematafels. Daarnaast is € 100.000 beschikbaar als jaarlijks budget voor initiatieven vanuit de maatschappij en voor bijeenkomsten. De overige middelen worden ingezet voor projecten. De middelen worden onder meer ingezet als cofinanciering voor projecten in de RegioDeal. Inzet van het investeringsfonds loopt via de begroting van Regio Achterhoek.

Investeringsfonds

Verwachte ontwikkeling investeringsfonds 2023-2026:	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	6.748.575	6.253.575	5.958.575	5.884.575
bij: toevoeging € 1 p.i. deel provincie en deel Regio)	276.000	276.000	276.000	276.000
af: kosten Board (jaarlijks vast te stellen werkbudget)	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
af: kosten thematafels (jaarlijks vast te stellen werkbudgetten)	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
af: kosten initiatieven (jaarlijks vast te stellen werkbudget)	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
af: projecten (waarover besluitvorming is geweest)	-421.000	-221.000	0	0
Stand 31 december	6.253.575	5.958.575	5.884.575	5.810.575

Op dit moment zijn we bezig met de herijking van de Visie 2030. Na een aantal jaren intensieve samenwerking en met alle data uit de Achterhoek Monitor blijken een aantal doelstellingen aanpassingen te behoeven. Ook is de wereld sterk veranderd ten opzichte van 2018, toen de vorige Visie 2030 is geschreven. Bij de herijking van de Visie werken we ook aan een financiële doorvertaling van de ambities uit de Visie. Met deze financiële vertaling kunnen we in gesprek met Rijk en provincie, met Brussel en met investeerders zoals Oost NL. We gaan zo op zoek naar nieuwe financiële middelen om de doelen uit onze Visie te realiseren. Het hebben van voldoende cofinanciering is daarbij noodzakelijk, het huidige Investeringsfonds zal hierbij van grote waarde zijn.

1.2.3 RegioDeal

In de Periode 2019-2022 is vanuit het rijk 20 miljoen beschikbaar gesteld t.b.v. de Regio Deal. Projecten hebben voor de uitvoering de tijd tot eind 2024. Voor de periode vanaf 2023 is nog niet bekend of er Regio Deal middelen beschikbaar zijn. Op dit moment zijn we bezig met de herijking van de Visie 2030. Na een aantal jaren intensieve samenwerking en met alle data uit de Achterhoek Monitor blijken een aantal doelstellingen aanpassingen te behoeven. Ook is de wereld sterk veranderd ten opzichte van 2018, toen de vorige Visie 2030 is geschreven. Bij de herijking van de Visie werken we ook aan een financiële doorvertaling van de ambities uit de Visie. Met deze financiële vertaling kunnen we in gesprek met Rijk en provincie, met Brussel en met investeerders zoals Oost NL. We gaan zo op zoek naar nieuwe financiële middelen om de doelen uit onze Visie te realiseren, bijvoorbeeld door het afsluiten van een nieuwe Regio Deal.

1.2.4 Interreg

Het nieuwe programma voor Interreg VI Deutschland-Nederland (2021-2027) werd eind februari 2022 officieel ingediend bij de Europese Commissie. Dit betekent het begin van een nieuwe subsidieperiode, waarin grensoverschrijdende projecten kunnen gaan starten. De zeven gemeentelijke Duitslandcoördinatoren hebben hierin een belangrijke rol. Zij acteren tussen de Euregio en de thematafels om zo te komen tot nieuwe projecten die we in willen dienen. Op dit moment is nog niet concreet of en zo ja welke projecten dat zullen zijn.

1.2.5 LEADER (pop-gelden)

LEADER Achterhoek stelt subsidie beschikbaar voor lokale initiatieven en goede ideeën die de leefbaarheid op het platteland verbeteren. LEADER Achterhoek is bestemd voor de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, buitengebied Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. De Achterhoek heeft voor de jaren 2015-2022 de LEADER-status gekregen. Regio Achterhoek is eindverantwoordelijk voor de besteding van de LEADER-gelden. Hiervoor is een LEADER-coördinator aangesteld. Totaal is er een budget beschikbaar van € 6 miljoen voor projecten. De middelen zijn eind 2021 voor 95% weggezet waardoor de Achterhoek aanspraak kan maken op nieuwe POP3plus gelden voor 2022. De projecten kunnen worden uitgevoerd tot uiterlijk 2025 (drie uitfaseringsjaren 2023-2025).

Op dit moment zijn de voorbereidingen gestart voor een nieuwe Leaderperiode (NSP) waarbij de Achterhoekse gemeenten de ambitie hebben om opnieuw tot Leader gebied te worden aangewezen. Definitieve besluitvorming hierover moet nog door de Provincie worden genomen.

Om voor subsidie in aanmerking te komen is een eigen bijdrage van 50% nodig. De aanvragen worden beoordeeld door de LAG en de provincie. Bij een positief besluit wordt een beschikking afgegeven door de provincie.

De projecten voor LEADER zijn niet rechtstreeks aan één thematafel te koppelen en daarom wordt in deze paragraaf een overzicht weergegeven van de lopende projecten. Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2022. Er worden voorbereidingen getroffen om ook voor de volgende periode de LEADER status te krijgen.

Lopende Projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Het Liefdespad	Er wordt een route gerealiseerd die verschillende toeristische belevingen in Ruurlo met elkaar verbindt.
Leefsamen Achterhoek	In de zeven Achterhoekse gemeenten krijgen ouderen de mogelijkheid om langer zelfstandig en veilig thuis te kunnen wonen door middel van 'slimme sensoren' in geval van een calamiteit.
Pakt An Pakt Door	Hoofddoel van de stichting Pak An is om op Achterhoekse wijze goede ideeën van de grond te krijgen en te ondersteunen die bijdragen aan de toekomst en leefbaarheid van de Achterhoek. Aan Pak An is een LEADER bijdrage toegekend wat nodig is om het huidige succes van het initiatief te continueren en op professionelere wijze meer nieuwe ideeën in de Achterhoek te ondersteunen, zoals extra arbeidskracht en investeren in ICT.
Verbouw de Loods	De Loods in Barlo (gemeente Aalten) wordt verbouwd en gaat dienen als een ontmoetingsplek, voornamelijk gericht op jongeren.
VVV inspiratiepunt Groenlo	Dit project behelst de realisatie van een eigentijds VVV Inspiratiepunt in Groenlo. Het inspiratiepunt vertelt het verhaal van de streek en de Achterhoek op een interactieve en inspiratievolle manier.
Kerkenpaden fase 8	Project kerkenpaden omvat de grondaankoop en aanleg van een fiets- en wandelpad met een groenstructuur langs de Keizersbeek, en ook de aanleg van een ontbrekende schakel in Harreveld.
Stadsboerin	Stadsboerin Doetinchem is een initiatief dat heeft geleid tot de opzet van een stichting die wordt ondersteund door vrijwilligers. De missie van de (non-profit) stichting is om meer verbinding met natuur, de herkomst van eten en tussen mensen tot stand te brengen.

De Goed Gevulde Spaarvarkens	In project de Goed Gevulde Spaarvarkens upcyclen de varkens van Inge Vleemingh lokale reststromen als oud brood, fruit met een plekje, kaaswei en bierborstel tot (h)eerlijk STREEKvlees: van broodkorst tot rookworst, alles uit de Heerlijckheid Achterhoek. Dankzij LEADER kon de onderneming een grote stap maken richting een 100% circulaire varkenshouderij.
Dinxperience	DinXperience wil een nieuw hoofdstuk schrijven over onze gezamenlijke collectieve herinnering van WO2. DinXperience is een driedaagse belevenistocht van anderhalve kilometer over en langs de nationale grens van Duitsland en Nederland.
Vincentiushuus	Vincentius Groenlo zet zich ervoor in om de slogan "ieder mens telt" waar te maken in de regio en om ook dat één van de onderdelen te laten zijn waar de Achterhoeker trots op mag zijn.
Miva Las Vegas	Miva Las Vegas is een project van NRPU, wat staat voor No Restrictions Party Unlimited. Het team van NRPU zet zich in voor onbeperkte toegankelijkheid van evenementen voor mindervaliden. Om evenementen zoals festivals onbeperkt mee kunnen maken, dienen voor mindervaliden op de camping of op het festival zelf alle voorzieningen en verzorging aanwezig te zijn die een aangenaam verblijf mogelijk maken.
VVV inspiratiepunt Winterswijk	Dit project behelst de realisatie van een eigentijds VVV Inspiratiepunt in Winterswijk dat op een interactieve en inspiratievolle manier het verhaal vertelt van de streek en de Achterhoek. De VVV is gesitueerd in het voormalige raadhuis van Winterswijk.
De klompenmakers	In Keijenborg wordt het huidige aanbod op het gebied van klompen op creatieve wijze verbonden zodat het toerisme in de Achterhoek een kwaliteitsimpuls krijgt.
Silo art tour	Op meerdere locaties wordt een street-art kunstenaar ingeschakeld die een werk aanbrengt op een in het oog springende plek en op een aan de agrarische sector gerelateerde locatie. Per Achterhoekse gemeente wordt één locatie geselecteerd. De werken vertellen iets over de geschiedenis en de mensen van de desbetreffende plek of omgeving en vormen als openbare-ruimte-collectie een etalage voor de streek-identiteit.
Trots op regionaal vakmanschap	Jaarlijks vinden de Horeca Talentendagen plaats in het DRU Industriepark in Ulft. Het is een tweedaags evenement van de Stichting Horecatalent Achterhoek en een begrip in horeca en horecaonderwijs in de Achterhoek. In nauwe samenwerking met het onderwijs wordt via wedstrijden, demonstraties en presentaties gewerkt aan vakmanschap bij de jonge generaties koks en bediening.
Luiken Project boerderijstichting	Het luikenproject van de Boerderijenstichting Achterhoek omvat het herstel van beeldbepalende luiken van 42 historische boerderijen (bouwjaar voor 1960) in de Achterhoek. Met dit project worden de streekeigen, landschappelijke én historistische waarden van het agrarische Achterhoekse erfgoed weer in ere hersteld en gepromoot binnen de Achterhoek.
Speel en beweegpark Beltrum	Het project omvat de ontwikkeling van een viergeneratiepark met daarin speel en beweegtoestellen, een dierenweide en activiteiten en ontmoetings - mogelijkheden. Het park is gericht op sociale en sportieve contacten, gezondheid, en plezier voor alle leeftijden van 0-100 jaar. Het doel is om met dit viergeneratiepark, inwoners, maar ook voor gasten/bezoekers van buiten het dorp of de regio op gezonde en uitdagende wijze met elkaar te verbinden.
Boeren 2.0	Met het project 'Boeren 2.0: Het nieuwe Achterhoekse landbouwsysteem' worden een nieuw Achterhoeks teelsysteem, nieuwe streekproducten o.b.v. nieuwe, lokaal geproduceerde, plantaardige streekproducten ontwikkelt en wordt deze kennis verspreid.
Kruidentuin Mallum	De Kruidenhof in Mallum wordt vernieuwd door het verbeteren en verduurzamen van tuin en bezoekerscentrum, maar ook door het verbreden en verdiepen van het jaarlijkse programma op het gebied van groen, natuur, kunst, cultuur, educatie en informatie. Het is de bedoeling de kennis op het gebied van kruiden als bestanddeel van verantwoorde voeding veel meer te benutten.
Overkapping kerkgebouw Varsselder	Het dorp heeft het beeldbepalende, cultuurhistorische kerkgebouw, dat ook een grote emotionele waarde heeft, teruggekocht. Door samenwerking te zoeken met 't Dorpshuus willen de initiatiefnemers het stenen gebouw weer

	tot leven brengen. Een gebouw voor en door het dorp gerealiseerd krijgt hiermee een nieuwe toekomst en bestaansrecht.
Kaasmakerij Ruimzicht	Er wordt een nieuwe, unieke kaasmakerij met educatiecentrum gerealiseerd. Om dit project te realiseren worden in de voorbereidingsfase ontwerp- en bouwkundige tekeningen gemaakt. Dit project is een voorbeeld voor boeren die graag een omslag willen maken naar natuurinclusieve landbouw.
Mulitfunctioneel ecologisch onderkomen	In Groenlo wordt een multifunctioneel onderkomen voor Scouting Groenlo en verscheidene maatschappelijke partners uit de Achterhoek gerealiseerd. Het onderkomen komt in een nieuw aan te leggen multifunctionele vestingwal. De nieuwe wal vormt een onderdeel van de oude bestaande historische vestingwallen van Groenlo.
Pumptrackbaan Aalten	Stichting Sportpark Zuid realiseert een pumptrackbaan op het Sportpark in Aalten. Deze unieke voorziening wordt een sociale ontmoetingsplaats waar jong, oud en mensen met een beperking gebruik van kunnen maken.
Achterhoekse Angus Experience	Het project Achterhoekse Angus Experience geeft een concrete invulling aan kringlooplandbouw en resulteert in bewustwording bij de consument over de consumptie van vlees. Het gaat om kalveren die geboren zijn, opgroeien en leven in de Achterhoek, in het zicht van de consument en de toerist. De kalveren begrazen percelen van boeren en particulieren en lopen ook in natuurgebieden. The Angus Experience levert een smaakvol en duurzaam geproduceerd stukje vlees op uit de eigen streek.
Ambachtelijk vleesbedrijf De Hoeve	Het project omvat de realisatie van een zichtbare, duurzame productie- en vleesverwerkingsruimte. Het laat het verwerkingsproces van de dieren zien, waarbij het welzijn en het comfort van de dieren in het oog worden gehouden en huisslachtingen van regionale innovatieve kleinschalige veehouders ondersteund worden. Daarbij wordt ingezet op educatie en e-learning in samenwerking met onderwijsinstellingen. Nieuwe mogelijkheden worden benut om kennis en expertise over de duurzame Achterhoekse voedselprocessen/producten te ontwikkelen, over te dragen en te delen.
Nieuwe toekomst voor Kerk op kip	In Rekken wordt het voormalig RK-kerkgebouw herbestemd en opnieuw in gebruik genomen zodat er nieuwe kansen en mogelijkheden komen op het gebied van leefbaarheid en recreatie/toerisme. Deze nieuwe kansen voor het gebouw ontstaan door het in te richten als een multifunctionele ontmoetingsruimte voor alle Rekkenaren en door de mogelijkheid te bieden om te overnachten in de voormalige kerk. Ook worden voor verenigingen nieuwe gebruiksmogelijkheden gerealiseerd in de Kerk op het Kip.
Realisatie bezoekscentrum Slangenburg	Exploitatie is nodig om het kasteel in stand te houden: behoud door gebruik. In het koetshuis zijn een horecagelegenheid en een landgoedwinkel van 40 kleine lokale ondernemers gevestigd. Door het koetshuis te verbouwen tot één bezoekerscentrum verbetert de toegankelijkheid voor het publiek, kan het gebouw wél het hele jaar door open en vormt het voorplein van het kasteel één geheel.
Achterhoeks openluchtmuseum	Het herinrichten van het entreepaviljoen met sterke experience-elementen, waaronder een object theater, een expo over de stichters en een expo over Achterhoek-thematiek.In de belangrijkste museum gebouwen het realiseren van audiotours en storytelling.
Speel en ontmoetingsplein Wis en Wierig	De aanleg van een speel- en ontmoetingsplein dat door veel inwoners van Gaanderen wordt gebruikt. • Speel- en beweegplek voor kinderen en jeugd (binnen en buiten schooltijd) • Het organiseren van kleinschalige culturele activiteiten • Het creëren van bewustwording over natuur, bewegen en gezonde voiding
Museum 1627	Het project wil een exploitabele experience over de Tachtigjarige Oorlog in Groenlo en de Achterhoek leveren. Ook wil het een bijdrage leveren aan de regionale vrijetijdseconomie met een publiekstrekker van tenminste 15.000 betalende bezoekers per jaar. Tenslotte wil het een gevarieerd activiteitenprogramma bieden in de Oude Calixtus op het gebied van geschiedenis, cultuur en maatschappij, door 5 evenementen en/of tentoonstellingen per jaar rondom diverse actuele thema's.
Kansen voor Haarlo	Met een uniek playcourt en de oprichting van een lokale omni-vereniging wil Sportclub Haarlo voorzieningen creëren om jonge, oude, meer en minder vitale inwoners dicht bij huis te laten bewegen en sporten. Daarnaast brengt

	het playcourt inwoners op vernieuwde wijze met elkaar in contact. Met deze versterking van het lokale voorzieningenniveau wil de sportclub bijdragen aan een toekomstbestendig en leefbaarder Haarlo.
Vrijheidsbos Geesteren	Het inrichten van 1,9 ha nieuw met daarin tussen de 200 – 225 bomen, voorzien van struwelen en bloemmengsels ten behoeve van flora en fauna. Het bos zal gebruikt worden voor functies van herdenken, educatie, recreatie en natuur.
Pluck	De subsidie is bestemd voor investeringen in bloemen-, kruiden- en groentetuin op 1,5 hectare en een culinaire productenmakerij. Tevens voor marketing en promotie, een lespakket en ontwikkeling en uitvoering van workshops.
Belevenisboerderij Kotten	Herinrichting van het terrein en aanpassing/renovatie van de boerderij om de vestiging van de kudde en de exploitatie van nieuwe activiteiten mogelijk te maken. Concreet gaat het om de verbouwing van de deel tot ontvangstruimte waar eveneens workshops gehouden kunnen worden en de verbouwing van de schuur tot schaapskooi.
Molen de vier windern	Realisatie van een ambachtelijk maalproces waarmee specifiek nieuwe, lokaal geteelde granen (efficiënt en met behoud van kwaliteit) verwerkt kunnen worden. Er vindt kennisuitwisseling plaats binnen de ketenschakels met als doel om zowel de vraag als het kwalitatieve aanbod van lokaal graan te laten toenemen.
Klein Broekhuizen	Het oude deel verbouwen tot een ontmoetingsplek met workshopruimte, kookstudio voor lessen, verwerkingskeuken en winkel en verhuurruimte. Een landschappelijke nieuwe inrichting van erf en aanplant, gericht op educatie, beleving en productie. Podium bieden aan het lokaal biologische product.

Financiering lopende projecten LEADER

	Overheid	Maatschappelijke Organisaties /ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	3.454.236	6.282.119	9.736.355

Deel 3

Financiële begroting

1. OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Programma		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Smart Governance		4.168.000	3.270.000	3.349.000
Bedrijfsvoering en rente		447.000	433.000	422.000
TOTAAL LASTEN	A	4.615.000	3.703.000	3.771.000
Smart Governance		2.547.000	644.000	544.000
Bedrijfsvoering en rente		407.000	371.000	376.000
TOTAAL BATEN (exclusief bijdrage gemeenten)	B	2.954.000	1.015.000	920.000
Smart Governance		2.190.000	2.241.000	2.310.000
Bedrijfsvoering en rente		-4.000	0	0
TOTAAL BIJDRAGE GEMEENTEN EN PROVINCIE	C	2.186.000	2.241.000	2.310.000
SALDO BATEN EN LASTEN	C+B-A	525.000	-447.000	-541.000
Smart Governance		-569.000	385.000	495.000
Bedrijfsvoering en rente		44.000	62.000	46.000
TOTAAL MUTATIES RESERVES *(- = toevoeging)*		-525.000	447.000	541.000
GEREALISEERD RESULTAAT		0	0	0

2. MEERJARENRAMING 2023-2026

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Smart Governance	3.349.000	2.943.000	2.724.000	2.764.000
Bedrijfsvoering en rente	422.000	405.000	406.000	397.000
Meerjarige aanpassingen autonome kosten				
Salarissen en sociale lasten		40.000	47.000	48.000
Prijsindex		7.000	7.000	7.000
TOTAAL LASTEN	3.771.000	3.395.000	3.192.000	3.238.000
Smart Governance	544.000	338.000	301.000	301.000
Bedrijfsvoering en rente	376.000	376.000	376.000	376.000
TOTAAL BATEN (exclusief bijdrage gemeenten)	920.000	714.000	677.000	677.000
Smart Governance	2.310.000	2.310.000	2.349.000	2.389.000
Bedrijfsvoering en rente	0	0	0	0
Meerjarige aanpassingen autonome kosten				
Gemeentelijke bijdrage		47.000	54.000	55.000
TOTAAL BIJDRAGE GEMEENTEN EN PROVINCIE	2.310.000	2.357.000	2.411.000	2.466.000
SALDO BATEN EN LASTEN	-541.000	-324.000	-104.000	-95.000
Smart Governance	495.000	295.000	74.000	74.000
Bedrijfsvoering en rente	46.000	29.000	30.000	21.000
TOTAAL MUTATIES RESERVES *(- = toevoeging)*	541.000	324.000	104.000	95.000
GEREALISEERD RESULTAAT	0	0	0	0

3 Toelichting op baten en lasten

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de exploitatiebegroting 2023 van Regio Achterhoek.

3.1 Algemene financiële beschouwing

3.1.1 Uitgangspunten programmabegroting 2023

Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2021 ingestemd met de volgende berekenings-methodiek voor absolute stijging van de inwonerbijdrage (excl. eventueel nieuw beleid):

Loonindex: loonsom T-1 *(2022)* * loonvoet sector overheid jaar T (*2023)* uit septembercirculaire T-2 *(2021)*
+/-
Nacalculatie loonindex: loonsom T-1 (*2022*) *
loonindex jaar T-1 (*2022*) uit september circulaire jaar T-2 (*2021*) minus
loonindex jaar T-1 *(2022)* uit september circulaire jaar T-3 (*2020*)
+
Opleidingsbudget: 1,5% van de stijging van de loonsom
+
Prijsindex: overige exploitatiekosten T-1 (*2022*) * prijs overheid consumptie netto materiaal jaar T (*2023)* uit septembercirculaire jaar T-2 *(2021)*

= absolute stijging van de inwonerbijdrage
/ aantal inwoners jaar T-1 (*2022*)
= stijging per inwonerbijdrage jaar T (*2023*)

	Prijsindex overheids-consumptie netto materieel	Loonvoet sector overheid	
	2023	2022	2023
Septembercirculaire 2020	-	1,5%	-
Septembercirculaire 2021	1,5%	2,5%	2,3%
Nacalculatie 2022			1,0%
Begrotingsjaar 2023	1,5%		3,3%

Op basis van bovenstaande uitgangspunten bedraagt de absolute stijging van de inwonerbijdrage voor 2023 € 68.849. Hiervan komt € 10.908 voor rekening van Provincie en € 57.941 voor de gemeenten.

De rentevergoeding over het eigen vermogen is maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op de externe rentelasten over het totaal van lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen. Regio Achterhoek heeft geen aangetrokken financieringsmiddelen. Het rentepercentage voor toevoeging aan de algemene reserve wordt dan ook voor 2023 voorlopig op 0% vastgesteld.

3.1.2 Bijdrage per inwoner begroting 2023

De Regiobegroting bevat de programma's Smart Governance, Smart Economy, Smart Living en Bedrijfs-voering en rente. Alleen voor het programma Smart Governance wordt een bijdrage van de gemeenten gevraagd in de organisatiekosten. Daarnaast voegen gemeenten een eventueel overschot van het jaarresultaat toe aan het investeringsfonds tot maximaal € 0,50 per inwoner (in 2023 max € 131.862). De provincie draagt eveneens bij in de organisatiekosten en doet daarnaast een bijdrage in het investeringsfonds.

Bijdrage gemeenten			Totaal	Per inw
Bijdrage van de gemeenten 2022			1.819.247	6,91
Absolute stijging van de autonome kosten			57.941	0,21
Bijdrage van gemeenten 2023 bestaand beleid			1.877.188	7,12

Bijdrage provincie	2022		2023	
Bijdrage van Provincie in organisatiekosten	421.534	1,60	432.442	1,64
Bijdrage van Provincie in investeringsfonds	140.424	0,53	144.147	0,55
Totaal bijdrage van Provincie (*)	561.958	2,13	576.589	2,19

* De bijdrage van de Provincie wordt jaarlijks geïndexeerd

3.1.3 Projectbijdrage

De besluitvorming over financiële bijdragen (subsidies vanuit Regio Deal of provinciale Gebiedsopgave-middelen) aan projecten loopt via de Thematafels, Achterhoek Board en het dagelijks bestuur. Besluitvorming over de inzet van het investeringsfonds is voorbehouden aan het algemeen bestuur. Projecten worden ingediend en uitgevoerd door verschillende partners binnen de samenwerking. De uitvoerende partner zorgt zelf voor aanvullende financiering (bijvoorbeeld van gemeenten). Verantwoording vindt plaats op basis van de afgegeven subsidiebeschikking door de uitvoerende partner.

3.1.4 Meerjarenbeeld en risico's

In de meerjarenraming (pagina 60) zijn de meerjarige structurele gevolgen op het gebied van salarissen en prijsindex doorgerekend op basis van de indexcijfers uit de septembercirculaire. Over de meerjarenperiode 2023 – 2026 geeft de inwoner- bijdrage voor de gemeenten de volgende ontwikkeling te zien:

	2023	2024	2025	2026
Autonome kostenstijging	€ 0,26	€ 0,18	€ 0,20	€ 0,21
Af: stijging aantal inwoners	€ 0,01	pm	pm	pm
Af: bijdrage provincie	€ 0,04	pm	pm	pm
Totaal per inwoner gemeenten	€ 0,21	€ 0,18	€ 0,20	€ 0,21

3.1.5 Begroot bedrag onvoorzien

Het budget voor onvoorziene uitgaven is in de begroting 2023 € 8.000. Dit is opgenomen in het programma Smart Governance.

3.2 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen

De toevoegingen (T) en onttrekkingen (O) aan reserves en voorzieningen zijn als volgt:

Reserve	Progr.	Kosten/opbrengsten	Mut.	Bedrag
Investeringsfonds	1	Werkbudget board/thematafels	O	- 350.000
	1	Kosten projecten	O	-421.000
	1	Investeringsfonds incl. bijdrage provincie	T	276.000
Reserve onderhoud	4	Onderhoudskosten	O	- 5.000
Reserve doorontwikkeling	4	Maatwerkkosten doorontwikkeling	O	- 41.000
	totaal mutatie reserves		O	- 541.000

Voorziening	Progr.	Kosten/opbrengsten	Mut.	Bedrag
Risico wachtgelden	1	Wachtgelden	O	- 18.000
	totaal mutatie voorzieningen		O	- 18.000

3.3 Investeringen

Voor 2023 zijn er geen vervangingsinvesteringen geraamd.

3.4 Incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Hieronder vallen ook de mutaties reserves. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

	2023	2024	2025	2026
Bijdrage provincie/gemeenten in investeringsfonds	276.000	276.000	276.000	276.000
Projectopbrengsten	243.000	-	-	-
Incidentele baten totaal	519.000	276.000	276.000	276.000
Thematafels board uit investeringsfonds	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000
Projectkosten	-664.000	-221.000	-	-
Kosten doorontwikkeling	-41.000	-24.000	-25.000	-17.000
Kosten uit reserve huisvesting	-5.000	-5.000	-5.000	-4.000
Incidentele lasten totaal	-1.060.000	-600.000	-380.000	-371.000
Totaal per saldo	-541.000	-324.000	-104.000	-95.000

3.5 Geprognosticeerde balans

Volgens de BBV is het verplicht een geprognosticeerde balans op te nemen.

Activa per 31 december	Werkelijk 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
Materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa	1.356	978	600	592	586	580
Totaal vaste activa	1.356	978	600	592	586	580
Uiteenzettingen < 1jr	24.192	24.770	24.239	23.724	23.196	22.660
Liquide middelen	147	147	147	147	147	147
Overlopende activa	1.205	1.205	1.205	1.205	1.205	1.205
Totaal vlottende activa	25.544	26.122	25.591	25.076	24.548	24.012
Totaal activa	26.900	27.100	26.191	25.668	25.134	24.592

Passiva per 31 december	Werkelijk 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
Eigen vermogen	6.726	7.132	6.591	6.267	6.163	6.068
Voorzieningen	38	21	3	-	-	-
Totaal vaste passiva	6.764	7.153	6.594	6.267	6.163	6.068
Vlottende schuld <1jr	263	263	263	263	263	263
Overlopende passiva	19.873	19.684	19.334	19.138	18.708	18.261
Totaal vlottende passiva	20.136	19.947	19.597	19.401	18.971	18.524
Totaal passiva	26.900	27.100	26.191	25.668	25.134	24.592

Bijlagen

Formatieplan

Onderdeel	Functienaam	fte formatie 2022	fte formatie 2023
Kerntaken	secretaris/directeur	1,00	1,00
	programmaregisseur I	2,50	2,50
	programmaregisseur II	2,50	2,50
	programma-/projectmedewerker	3,50	3,50
	adviseur public affairs	1,00	1,00
	Medewerker public affairs	0,50	0,50
	adviseur bestuur/Achterhoek Board	1,00	1,00
	adviseur bestuur/Griffie	0,50	0,50
	adviseur bestuur/Duitsland	0,50	0,50
	subsidiespecialist	1,00	1,00
	medewerker communicatie/profilering I	1,00	1,00
	medewerker communicatie/profilering II	1,00	1,00
Totaal kerntaken		16,00	16,00
Ondersteuning	adviseur financiën	0,75	0,75
	junior adviseur financiën	0,69	0,69
	medewerker financiën	0,78	0,78
	medewerker financiële administratie	0,53	0,53
	secretaresse	1,00	1,00
Totaal ondersteuning		3,75	3,75
Totaal (exclusief wachtgeld)		19,75	19,75

Toelichting op het formatieplan

In bovenstaand overzicht is per onderdeel aangegeven wat de toegestane formatie per 1 juli 2022 is. De gegevens zijn uitgedrukt in fulltime eenheden. De gegevens, zoals opgenomen in dit overzicht, zijn gebruikt ten behoeve van het opstellen van de raming salarissen en sociale lasten voor de begroting 2023. De detachering/inhuur vanuit derden is niet meegeteld in de toegestane formatie. Daarvoor worden zo nodig afzonderlijke budgetten in de begroting opgenomen.

Ontwikkelingen formatie 2023

De totale formatie van Regio Achterhoek bedraagt 19,75 fte. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de boventallige medewerkers en de wachtgelders.

<u>Formatie Duitsland</u>

Er is 0,5 fte formatie opgenomen voor adviseur bestuur Duitsland. In een bestuursopdracht "Grensoverschrijdende samenwerking in de Achterhoek" (GROS) werd in 2019 besloten dit budget te gebruiken als werkbudget grensoverschrijdende activiteiten. In het algemeen bestuur van 11 februari 2022 is een midterm review met aanbevelingen behandeld op basis waarvan een nieuwe bestuursopdracht wordt opgesteld. Vooralsnog blijft de formatie staan in het formatieplan, maar wordt ingezet als werkbudget.

Wachtgelders

Regio Achterhoek kent voor 2023 1 wachtgelder welke overeenkomstig het besluit van het algemeen bestuur wordt gedekt uit de Voorziening Risico Wachtgelden.

Detachering

Er is voor 2023 één medewerker die (gedeeltelijk) wordt gedetacheerd naar een externe organisatie.

Bepaling loonsom

In de raming van salarissen en sociale lasten wordt uitgegaan van de werkelijke structurele loonkosten per 1 februari 2022, gecorrigeerd voor een autonome loonstijging (indexering inclusief nacalculatie). De salarisindex voor 2023 bedraagt 2,3%. Voor alle functies wordt de max van de schaal gehanteerd. De totale loonsom voor 2023 bedraagt € 1.899.000 exclusief wachtgelders en € 1.917.000 inclusief wachtgelders.

Netto-uren

De productieve uren ofwel netto-uren bedragen 1.350 uren per formatieplaats, in overeenstemming met algemeen gehanteerde normen.

Omschrijving per fulltime fte		Uren
Bruto beschikbare tijd	5 x 52 x 7,2	1.872
Verlof feestdagen	8 x 7,2	57
Normaal en buitengewoon verlof	27,5 x 7,2	198
Ziekteverzuim	5%	82
Aanwezige uren		1.535
Algemeen overleg		50
Opleiding en bijhouden literatuur		30
Frictie-uren (verplaatsing, verzorging, ed.)		105
Totaal indirecte uren		185
Netto werkuren (aanwezige – indirecte uren)		1.350

3. STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Naam reserve	Saldo begin 2022	Vermeerdering wegens rente 0,00%	Dotaties 2022	Onttrekkingen 2022	Saldo begin 2023	Vermeerdering wegens rente 0,00%	Dotaties 2023	Onttrekkingen 2023	Saldo per 31-12-2023
Algemene reserve	254.537	0	0	0	254.537	0	0	0	254.537
ALGEMENE RESERVE	254.537	0	0	0	254.537	0	0	0	254.537
Investeringsfonds	6.256.575	0	1.284.000	792.000	6.748.575	0	276.000	771.000	6.253.575
Reserve doorontwikkeling	166.502	0	0	57.000	109.502	0	0	41.000	68.502
Reserve huisvesting	23.689	0	0	5.000	18.689	0	0	5.000	13.689
BESTEMMINGSRESERVES	6.446.766	0	1.284.000	854.000	6.876.766	0	276.000	817.000	6.335.766
TOTAAL RESERVES	6.701.303	0	1.284.000	854.000	7.131.303	0	276.000	817.000	6.590.303
Risico wachtgelden	38.494	0	0	17.000	21.494	0	0	18.000	3.494
VOORZIENINGEN	38.494	0	0	17.000	21.494	0	0	18.000	3.494
TOTAAL VOORZIENINGEN	38.494	0	0	17.000	21.494	0	0	18.000	3.494
TOTAAL-GENERAAL	6.739.797	0	1.284.000	871.000	7.152.797	0	276.000	835.000	6.593.797

TOELICHTING BIJ STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt onderscheid tussen reserves en voorzieningen.

Reserves

Tot de algemene reserve worden gerekend alle reserves, waaraan geen bestemming is gegeven (vrij besteedbaar). Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het algemeen bestuur een bepaalde bestemming(doel) is gegeven. Deze bestemming kan te allen tijde worden opgeheven; er zitten geen verplichtingen naar derden achter.
Het rechtstreeks aan reserves toevoegen of onttrekken van middelen is niet toegestaan. Dit moet plaats vinden via de exploitatie.

Voorzieningen

Voorzieningen geven een schatting van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden min of meer onzeker zijn. De voorziene lasten moeten hun oorsprong in het verleden hebben (voor balansdatum). De voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's.

Rentetoevoeging

De rentevergoeding over het eigen vermogen is volgens de BBV maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op de externe lasten over het totaal van lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen. De Regio heeft geen financieringsmiddelen aangetrokken. Het rentepercentage voor toevoeging aan de algemene reserve is voor 2023 dan ook 0%.

1. Algemene reserve

De algemene reserve dient vooral voor het opvangen van de tegenvallers in het jaarresultaat.
Door het algemeen bestuur is bepaald dat het maximaal te reserveren bedrag voor weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een weerstandsratio van 1,4 * de benodigde weerstandscapaciteit (AB 17 december 2021), ofwel op basis van de huidige begroting 2023 € 358.000.

Op 31 december 2023 bedraagt het begrote saldo € 254.537. In de paragraaf Weerstandsvermogen wordt nader ingegaan op de omvang van de algemene reserve.

2. Bestemmingsreserves

Investeringsfonds

Bij de besluitvorming over de doorontwikkeling is een investeringsfonds gevormd. Jaarlijks wordt een klein deel ingezet als werkbudget voor de Board en de thematafels (€ 25.000 per thematafel per jaar) en er is jaarlijks € 100.000 beschikbaar voor initiatieven vanuit de maatschappij en voor bijeenkomsten. Het investeringsfonds zal ondermeer worden gebruikt als cofinanciering voor de projecten uit de Regio Deal. De inzet van de middelen loopt via besluitvorming door het algemeen bestuur. De inzet moet voldoen aan vastgestelde criteria. Bij het verloop van het saldo is nog geen rekening gehouden met nog te nemen besluiten over de inzet van de middelen in 2023.

Op dit moment zijn we bezig met de herijking van de Visie 2030. Na een aantal jaren intensieve samenwerking en met alle data uit de Achterhoek Monitor blijken een aantal doelstellingen aanpassingen te behoeven. Ook is de wereld sterk veranderd ten opzichte van 2018, toen de vorige Visie 2030 is geschreven. Bij de herijking van de Visie werken we ook aan een financiële doorvertaling van de ambities uit de Visie. Met deze financiële vertaling kunnen we in gesprek met Rijk en provincie, met Brussel en met investeerders zoals Oost NL. We gaan zo op zoek naar nieuwe financiële middelen om de doelen uit onze Visie te realiseren. Het hebben van voldoende cofinanciering is daarbij noodzakelijk, het huidige Investeringsfonds zal hierbij van grote waarde zijn.

Op 31 december 2023 bedraagt het begrote saldo € 6.253.575.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling

Deze reserve is gevormd voor het opvangen van incidentele financiële gevolgen voor organisatiekosten door de doorontwikkeling. In december 2019 heeft het algemeen bestuur besloten dat een bedrag van € 400.000 wordt ingezet voor maatwerkoplossingen voor personele gevolgen naar aanleiding van de doorontwikkeling voor de komende jaren.

Op 31 december 2023 bedraagt het begrote saldo € 68.502.

Bestemmingsreserve onderhoud huisvesting

Begin 2019 is de Regio verhuist naar de Steck aan de Raadhuisstraat in Doetinchem. Het pand wordt voor een periode van 3 jaren gehuurd. In juli 2019 heeft het algemeen bestuur ingestemd met het reserveren van een bedrag van € 25.000 voor onvoorziene incidentele huisvestingskosten.

Op 31 december 2023 bedraagt het begrote saldo € 13.689.

3. Voorzieningen

Voorziening risico wachtgelden

De voorziening omvat bestaande wachtgeldverplichtingen, mogelijke aanspraken voor structurele detachering en mogelijke aanspraak bij afloop van projecten. De voorziening is op grond van het BBV niet verplicht. Omdat de Regio als organisatie vrij klein is, is de mogelijkheid om wachtgelders te kunnen herplaatsen ter voorkoming van wachtgelden praktisch nihil. De omvang van de voorziening dient zodanig te zijn dat de bestaande en de te verwachten aanspraken op wachtgeld kunnen worden gedekt. Op dit moment is er sprake van 1 wachtgelder waarvan de kosten ten laste van de voorziening worden gebracht. De bedragen van deze voorziening zijn eind 2020 herrekend op het maximale risico dat Regio Achterhoek loopt in de toekomstige uitbetaling van deze wachtgelden.

Op 31 december 2023 bedraagt het begrote saldo € 3.494.

4. TAAKVELDEN 2023

	Volgnummer en omschrijving Lasten	0.1 Bestuur (incl regionale samenwerking)	0.4 Ondersteuning organisatie (overhead)	0.5 Treasury	0.8 overige baten en lasten	sub-totaal	0.10 mutatie reserves	Totaal
20..	Smart Governance	3.049.691	290.938	0	8.000	3.348.630	276.000	3.624.630
80.3	Kpl. Kapitaallasten	0	0	15.000	0	15.000	0	15.000
	Totaal exploitatie *(exclusief kostenplaats bedrijfsvoering)*	3.049.691	290.938	15.000	8.000	3.363.630	276.000	3.639.630
	Kostenplaats bedrijfsvoering					407.164	0	407.164
	Totaal lasten Regio achterhoek					**3.770.794**	276.000	4.046.794

	Volgnummer en omschrijving Baten	0.1 Bestuur (incl regionale samenwerking)	0.4 Ondersteuning organisatie	0.5 Treasury	0.8 overige baten en lasten	sub-totaal	0.10 mutatie reserves	Totaal
20..	Smart Governance	2.309.630	0	0	544.000	2.853.630	771.000	3.624.630
80.3	Kpl. Kapitaallasten	0	0	15.000	0	15.000	0	15.000
	Totaal exploitatie *(exclusief kostenplaats bedrijfsvoering)*	2.309.630	0	15.000	544.000	2.868.630	771.000	3.639.630
	Kostenplaats bedrijfsvoering					361.165	46.000	407.164
	Totaal baten Regio achterhoek					**3.229.794**	817.000	4.046.794

5. VERZAMELSTAAT BIJDRAGEN GEMEENTEN EN PROVINCIE 2023

Naam gemeente	Aantal inwoners per 1/1/22	2023 *Smart Governance* *(excl onvoorzien)*	*Onvoorzien*	ongewijzigd beleid totaal	Per inwoner 2023	2022 Totaal 2022	Totaal per inwoner 2022
Aalten	27.102	192.089	822	192.911	7,12	187.423	6,91
Berkelland	43.821	310.587	1.329	311.917	7,12	303.042	6,91
Bronckhorst	36.055	255.545	1.094	256.639	7,12	249.320	6,91
Doetinchem	58.556	415.024	1.776	416.800	7,12	402.727	6,91
Oost Gelre	29.609	209.858	898	210.756	7,12	204.317	6,91
Oude IJsselstreek	39.394	279.211	1.195	280.406	7,12	271.859	6,91
Winterswijk	29.188	206.874	885	207.759	7,12	200.559	6,91
Totaal gemeenten		1.869.188	8.000	1.877.188		1.819.247	
Provincie Gelderland in organisatiekosten (*)		432.442		432.442	1,64	421.534	1,60
Totaal gemeenten en Provincie	263.725	2.301.630	8.000	2.309.630	7,12	2.240.781	6,91

** De totale bijdrage per inwoner van de Provincie bedraagt € 2,19 waarvan € 1,64 voor organisatiekosten en € 0,55 voor het investeringsfonds*

Totaal bijdrage Provincie gelderland	*2023*		*2022*	
Bijdrage in organisatiekosten	432.442	*1,64*	421.534	*1,60*
Bijdrage in investeringsfonds	144.147	*0,55*	140.424	*0,53*
	576.589		561.958	

DOELENMATRIX

1a - De Achterhoek is hét open innovatiesysteem
1b - De inventieve vakman/vakvrouw van de
1c - Ontwikkelt en implementeert de productie van
1d - De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio
2a - Talenten arbeidsmarkt benut (vervangings-
2b - Er functioneert een inclusieve arbeidsmarkt
2c - De grensoverschrijdende samenwerking is

3a - In de Achterhoek is vervoer energieneutraal in 2030
3b - De hoofd-, regionale en lokale infrastructuur is op orde
3c - Er zijn slimme vervoersvoorzieningen (telefoon + internet)
4a - De woningvoorraad beweegt mee
4b - Duurzame en levensloopbestendige woningvoorraad
4c - Leegstaand vastgoed is getransformeerd of gesloopt
4d - Er zijn nieuwe en bijzondere manieren van wonen
4e - De leefbaarheid blijft op peil

5a - De Achterhoek is energieneutraal
5b - De Achterhoek is koploper gebleven in kringlooplandbouw
5c - Bedrijventerreinen zijn efficiënt werkende ecosystemen en zijn zelfvoorzienend
5d - In de Achterhoek wordt circulair omgegaan met vastgoed en infrastructuur
6a - De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie
6b - Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid
6c - Er is een netwerk van gezondheids- en ondersteunende diensten beschikbaar

		Smart Economy										Smart Living											
		Smart werken en Innovatie				Onderwijs en Arbeidsmarkt			Mobiliteit en Bereikbaarheid			Wonen en Vastgoed					Circulaire Economie en Energietransitie				De gezondste regio		
Project	Status	1A	1B	1C	1D	2A	2B	2C	3A	3B	3C	4A	4B	4C	4D	4E	5A	5B	5C	5D	6A	6B	6C
Circulair en toekomstbestendig ondernemersch	In uitvoering			*	*												*		*	*			
Kunstmestvrije Achterhoek	In uitvoering																	*					
Vruchtbare Kringloop (VKA)	In uitvoering																	*					
Innovatiecentrum de Marke	In uitvoering	*	*	*	*	*												*					
Groene leerkenniswerkplaats (GLKWP)	In uitvoering	*			*	*												*					
Cirkelregio Achterhoek	In uitvoering	*		*										*					*	*			
Zuiverende kas	In uitvoering	*															*		*	*			
Zonvarken	In uitvoering																	*					
Ondermijning in zicht	In uitvoering													*		*		*					
Biogas en waterstof in Bronckhorst	Gereed												*				*	*		*			
Werken aan toekomstgerichte erven in de Acht	In uitvoering													*			*	*		*			
Duurzame Eiwitproductie Achterhoek	In uitvoering	*		*												*		*					
Biobased Kennisontwikkelcentrum Innovatiere	In uitvoering	*																*					
Duurzame Onkruidbestrijding Ruwvoer (DOR)	In uitvoering	*	*	*													*						
Verkenning landelijk gebied	In uitvoering															*	*	*					
Onderzoek naar Eco Accus Storage Packs als con	In uitvoering			*													*			*			
Energie Expertise Centrum Achterhoek (haalbaa	In uitvoering								*								*		*				
GROS: Grensoverschrijdend ondernemen, werk	In uitvoering				*			*															
Governance 2021 t/m 2023	In uitvoering																						
Onverwachte Hoek	In uitvoering		*		*	*	*	*				*		*	*								
De zachte landing	In uitvoering				*	*						*			*	*							
Achterhoek Monitor 2023 en 2024	In uitvoering																						
Achterhoek Rookvrij	In uitvoering																				*	*	
Achterhoek Gezond Gemeenten	In uitvoering																				*	*	*
Ruraal MAAS Concept (procesbegeleider)	In uitvoering								*		*						*			*			
Onderzoek tweede fase N18 - 2019	Gereed									*										*			
Doorontwikkeling ZOOV op maat	Gereed								*		*					*							
Opschaling Netmobiel 2020	In uitvoering										*						*			*			
Businessplan Achterhoek Deelvervoer Coöpera	Gereed								*	*	*												
Digitaliseringsopgave mobiliteitsdata Achterho	In uitvoering										*												
Werkgeversaanpak Achterhoek mobiliteitsmak	In uitvoering								*		*												
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Groenkr	In uitvoering								*	*	*												
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Zonnig Z	In uitvoering								*	*	*												
Projectbegeleiding Duurzame Mobiliteit	Gereed								*	*	*												
Rurale HUB busstation Lichtenvoorde	In uitvoering								*	*	*												
Opschaling Netmobiel 2021	In uitvoering										*												
Onderzoek Mobiliteitshubs Achterhoek	In uitvoering								*	*	*					*	*						
Digitaliseringsopgave Mobiliteitsdata Achterho	In uitvoering									*	*												
Technische Partner ADC en de Doorontwikkelin	In uitvoering	*			*	*			*	*	*					*	*						
Onderzoek ZOOV & ADC	In ontwikkeling								*	*	*												
Werkgeversaanpak : Mobiliteitsmakelaar 2022 -	In ontwikkeling				*				*		*						*				*		
Invulling taken ADC door ZOOV 2022-2024	In ontwikkeling								*	*	*												
Grensland College	In uitvoering		*		*	*		*															
Leven Lang Ontwikkelen	In uitvoering		*	*	*	*	*																
Achterhoeks Fonds voor Talentontwikkeling	In uitvoering		*			*	*																
KLasse! in de Achterhoek	In uitvoering						*																
Toolbox Statushouders	In uitvoering						*																
Pilot zelfredzaamheids route (Z-route)	In uitvoering					*	*																
Move2Social Achterhoek	In uitvoering					*	*																
SmartHub Young Talent	In uitvoering		*	*	*																		
Fit veur altied	In uitvoering					*																*	*
Routekaart onderwijs-arbeidsmarkt Achterhoek	In ontwikkeling					*	*																
Projecten Steengoed Benutten	In uitvoering													*									
Incubator De Steck	In uitvoering	*	*	*	*																		
Uitbouwen open innovatiesysteem - crossovers	In uitvoering	*																					
SmartHub Development	In uitvoering	*	*	*		*		*															
Smart Business Center +	In uitvoering	*	*	*	*	*																	
MKB-deal	In uitvoering	*	*	*	*																		
SmartHub Industry Incubator (SHII)	In uitvoering	*	*	*																			
Naoberkrediet 2.0	In uitvoering	*	*	*	*																		
Fieldlab Digital Twin	In uitvoering	*	*	*																			
Uitbouwen ecosysteem Achterhoek 2022-2023	In ontwikkeling	*	*	*																			
leergang Toekomstgericht Retailmanagement e	In ontwikkeling		*	*	*																		

1a - De Achterhoek is hét open innovatiesysteem
1b - De inventieve vakman/vakvrouw van de
1c - Ontwikkelt en implementeert de productie van
1d - De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio
2a - Talenten arbeidsmarkt benut (vervangings-
2b - Er functioneert een inclusieve arbeidsmarkt
2c - De grensoverschrijdende samenwerking is

3a - In de Achterhoek is vervoer energieneutraal in 2030
3b - De hoofd-, regionale en lokale infrastructuur is op orde
3c - Er zijn slimme vervoersvoorzieningen (telefoon + internet)
4a - De woningvoorraad beweegt mee
4b - Duurzame en levensloopbestendige woningvoorraad
4c - Leegstaand vastgoed is getransformeerd of gesloopt
4d - Er zijn nieuwe en bijzondere manieren van wonen
4e - De leefbaarheid blijft op peil

5a - De Achterhoek is energieneutraal
5b - De Achterhoek is koploper gebleven in kringlooplandbouw
5c - Bedrijventerreinen zijn efficiënt werkende ecosystemen en zijn zelfvoorzienend
5d - In de Achterhoek wordt circulair omgegaan met vastgoed en infrastructuur
6a - De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie
6b - Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid
6c - Er is een netwerk van gezondheids- en ondersteunende diensten beschikbaar

		Smart Economy										Smart Living											
		Smart werken en Innovatie				Onderwijs en Arbeidsmarkt			Mobiliteit en Bereikbaarheid			Wonen en Vastgoed					Circulaire Economie en Energietransitie				De gezondste regio		
Project	Status	1A	1B	1C	1D	2A	2B	2C	3A	3B	3C	4A	4B	4C	4D	4E	5A	5B	5C	5D	6A	6B	6C
SmartHub	In uitvoering	*	*			*																	
Achterhoek 2020 Jong	In uitvoering		*	*	*	*																	
Smart Technical Education Regio Achterhoek (ST	Gereed		*		*	*																	
Smart Business Centre inclusief innovatievouch	In uitvoering	*	*	*	*																		
3D metaalprinten	Gereed	*	*	*	*																		
Lora (fase 1 en 2)	Gereed	*																					
Groene Kunstmestfabriek	Gereed																	*					
Campus Achterhoek - vooronderzoek	Gereed													*									
Vouchers circulaire economie	Gereed		*	*													*						
Achterhoek Onderneemt Duurzaam (MKB-aanp	In uitvoering				*														*	*			
Euregio Academie - vooronderzoek	Gereed					*	*	*															
Urban Oasis	In uitvoering	*		*																			
Innovatieve bemester	Gereed																	*					
Regionale Energie Strategie (RES)	In uitvoering	*							*				*				*						
Achterhoek Open Innovatieprijs	Gereed	*	*	*	*																		
Scholder an Scholder - Achterhoek in Beweging	Gereed															*					*		
Ontwikkelen portefeuillestrategie 1e tranche	Gereed											*	*	*	*	*							
Asbesttrein fase 1a	Gereed												*										
Zon op erf - demonstratiefase	In uitvoering													*			*						
Asbesttrein fase 1a-1	Gereed												*										
Ontwikkelen portefeuillestrategie 2e tranche	In uitvoering											*	*	*	*	*							
Asbesttrein fase 1B	In uitvoering												*							*			
Slim Samenreizen Achterhoek fase 1	Gereed										*												
Onderzoek tweede fase N18 - 2017	Gereed									*										*			
Slim Samenreizen Achterhoek fase 2a	Gereed										*												
De Slimste Weg	Gereed									*	*												
SMAAS Achterhoek	In uitvoering									*	*						*			*			
Sleutel tot een energieneutrale woning	In uitvoering												*				*						
Leefsamen Achterhoek	Gereed												*			*							
Leergang toekomstgericht retailmanagement	Gereed													*		*							
Transformatie kantoorruimte Keppelseweg Doe	Gereed													*	*								
Makelaar als woningmarktregisseur	In uitvoering												*										
Woon- en Vastgoedmonitor Achterhoek	In uitvoering											*											
Pilot betaalbaar tijdelijk wonen in kleine kerne	In uitvoering													*	*	*							
Zorgeloos Samenwonen in de Kattenberg	In uitvoering														*								
Leefsamen Achterhoekse woningcorporaties	In uitvoering			*	*							*	*		*	*					*	*	
LeefSamen - Wonion	In uitvoering			*	*							*	*		*	*					*	*	
Leefsamen - de Woonplaats	In uitvoering			*	*							*	*		*	*					*	*	
Leefsamen - ProWonen	In uitvoering			*	*							*	*		*	*					*	*	
Leefsamen - Sité	In uitvoering			*	*							*	*		*	*					*	*	
PilotTransformatievisie Oudestraat Neede 2030	In uitvoering													*		*							
Heuvelstraat Silvolde - deelproject Wonion	In uitvoering												*				*						
Heuvelstraat Silvolde - deelproject Oude IJssels	In uitvoering												*				*						
Uuthuuskes	In uitvoering															*							
Centrumvisie Dinxperlo	In uitvoering													*		*							
Dorpshart Wehl	In uitvoering													*		*							
Compactisering centrumgebied Hengelo	In uitvoering													*		*						*	
Groenlo, een vitaal centrum voor onze inwoner	In uitvoering													*		*							
Heerlijk thuis in huis (Aalten)	In uitvoering	*					*					*	*		*	*					*	*	*
Heerlijk thuis in huis (Berkelland)	In uitvoering	*					*					*	*		*	*					*	*	*
Heerlijk thuis in huis (Oude Ijsselstreek)	In uitvoering	*					*					*	*		*	*					*	*	*
Gebied zoekt ondernemende bewoner	In ontwikkeling		*									*	*	*	*					*		*	
Volkshuisvestingsfonds	In uitvoering												*			*							
One Stop Shop Achterhoek	In ontwikkeling	*	*										*				*						
Flexwonen in de Achterhoek	In ontwikkeling											*		*	*	*				*			
Preventie Akkoord Achterhoek	In uitvoering																				*		
Achterhoek Monitor thema Gezondste Regio	In uitvoering																				*		
Buslijn Aalten-Bocholt	Gereed									*													
MINT	Gereed							*															
Spreek je buurtaal	Gereed							*															
Techniekpact	In uitvoering					*	*																
Achterhoek Verbindt	In uitvoering	*	*	*	*	*																	
Onderzoek Traineeships Achterhoek	In uitvoering	*	*			*																	

** In de doelenmatrix worden uitsluitend de projecten vermeld waarvan al een subsidie-aanvraagformulier is ontvangen per maart 2022.*